

Autetuksi tuleminen rikostutkintaprosessin aikana asuntomurron kohteeksi joutuneen henkilön näkökulmasta

Tampereen yliopisto
Lääketieteellinen tiedekunta
Hoitotieteen laitos
Pro gradu -tutkielma

Tea Mäki
26.10.2007

Tiivistelmä

TAMPEREEN YLIOPISTO

Hoitotieteen laitos

TEA MÄKI: Autetuksi tuleminen rikostutkintaprosessin aikana asuntomurron kohteeksi joutuneen henkilön näkökulmasta

Pro gradu –tutkielma, 63 s., 4 liitettä (6 s.)

Ohjaaja: Heli Laijärvi, THT, lehtori

Hoitotiede

Lokakuu 2007

Tutkimuksen tarkoituksena oli kuvailla asuntomurron kohteeksi joutuneiden ihmisten autetuksi tulemisen muotoja rikostutkintaprosessin aikana. Omaisuusrikoksen uhrien avun tarvetta on tutkittu erittäin vähän, hoitotieteellistä tutkimusta ei ole lainkaan. On tärkeää ja perusteltuakin tuottaa rikoksen uhrien avun tarpeesta hoitotieteellistä tutkimustietoa, jotta voisimme hoitotyössä auttaa ja tukea myös asuntomurron kohteeksi joutuneita asiakkaita ja rikoksen uhreja ylipäättään sekä myös ohjata heitä edelleen tarvitsemiensa palveluiden piiriin.

Tutkimus on kvalitatiivinen ja perustuu tutkittavien kuvauksiin autetuksi tulemisesta rikostutkintaprosessin aikana. Tutkimusaineisto kerättiin lehti-ilmoitusten ja median avulla. Tutkittavia oli 44 asuntomurron kokenutta henkilöä, osalle lähetettiin myös teemakysymykset. Tiedonantajilta kertynyt kirjallinen aineisto analysoitiin sisällön analyysillä.

Asuntomurron kokeneiden henkilöiden auttamismuodot muodostivat neljä luokkaa, jotka olivat neuvot ja ohjeet, ymmärrys ja tuki, tiedot sekä konkreettinen apu. Tutkittavat olivat joko tulleet autetuksi kyseisin auttamismuodoin tai sitten heillä oli jonkun kyseisen auttamismuodon tarve jäänyt tyydyttämättä. Auttajatahoina olivat poliisi, vakuutusyhtiö, kriisiapu ja läheisverkosto. Lähiverkosto käsitti läheisten lisäksi muut henkilöt, joiden kanssa rikoksen uhri oli ollut tekemisessä asuntomurtoon liittyen. Kriisiapu muodostui sosiaali- ja terveystoimen sekä kolmannen sektorin toimijoista. Poliisin ja vakuutusyhtiön auttamismuodot liittyivät pääosin heidän perustehtäväänsä. Kuitenkin hoidollisia elementtejä näytti olevan asiakkaan ja kyseisten auttajatahojen vuorovaikutussuhteessa. Kriisiavun, asuntomurron kohteeksi joutuneiden auttajatahona, voidaan katsoa kuuluvan hoitotyön piiriin. Lähiverkoston rooli oli erityinen ymmärryksen ja tuen sekä konkreettisen avun auttamismuodoissa, kun taas tiedon antajana lähiverkosto ei toiminut lainkaan.

Tutkimuksessa esiin tulleet auttajatahojen sekä heidän tarjoamiensa auttamismuotojen hyödyntäminen hoitotyötä suunniteltaessa ja toteutettaessa hyödyttää asiakkaita, jotka ovat joutuneet asuntomurron uhriksi. Tutkimustuloksia voisi hyödyntää ylipäättään silloin, kun hoitotyössä kohdataan rikoksen uhriksi joutuneita henkilöitä.

Abstract

UNIVERSITY OF TAMPERE
Department of Nursing Science

TEA MÄKI: Being Helped during a Criminal Investigation Process from the Point of View of the
House Burglary Victim

Pro Gradu Thesis, 63 p, 4 appendices.
Supervisor: Heli Laijärvi, Ph. D., Senior lecturer
Nursing Science
October 2007

The aim of the study is to describe the different forms in which house burglary victims are helped during the criminal investigation process. There has been very little research on the need for help of property theft victims in general, and none in health care. Thus it can be argued that it is important to produce new health care research data on the need for help of such victims in order to be able to support those clients whose homes have been burglarised, as well as crime victims in general, and to guide them forward to find the services they require.

The study is methodologically qualitative and based on the descriptions of the research subjects about the help they received during the criminal investigation process. The research data was compiled through magazine advertisements and media. A total of 44 subjects took part, with all of them being house burglary victims, and with some of them sent additional questions on the theme. The written data received from the informants was analysed with the methods of a content analysis.

The forms of help for the house burglary victims fell into four categories: advice and instructions, understanding and support, information, and concrete help. The subjects had either been helped in one or more of these ways, or their need for any one of them had not been met. The parties involved in the helping were the police, the insurance company, crisis support, and peer networking. The network of peers consisted not only of those personally close to the victims but also those who the subjects had come to contact with in dealing with the crime. Crisis support was managed by people in social and health care, as well as contacts in the third sector. The forms of help provided by the police and the insurance company were mainly related to their basic tasks, even if in certain cases it appeared there had been some health care elements included in the interaction. For their part involved in the helping, crisis support could be considered as belonging to the field of health care, whereas the special role of the peer networking meant helping by understanding and support, as well as further forms of concrete help. They did not provide information for the victims though.

House burglary victims will benefit greatly from the results of the study: the data can be made good use of in planning new forms of help between involved parties and further services provided by them. In addition, health care will also benefit significantly from the new data in general as they meet and interact with such clients.

SISÄLTÖ

1. JOHDANTO.....	1
2. TUTKIMUKSEN TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT.....	3
2.1. Yhteiskunnallisia toimenpiteitä rikoksen uhrin auttamiseksi.....	3
2.2. Rikoksen uhri ja asuntomurto.....	4
2.3. Asuntomurto traumaattisena tapahtumana.....	5
2.4. Auttaminen.....	7
3. TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TUTKIMUSTEHTÄVÄ.....	10
4. KIRJALLISUUSKATSAUS.....	10
5. TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	15
5.1. Tutkimusaineiston hankinta.....	15
5.2. Tutkimusaineiston analyysi.....	16
5.3. Tutkimuksen eettiset kysymykset.....	19
5.4. Tutkimuksen luotettavuus.....	20
6. TUTKIMUSTULOKSET.....	22
6.1. Taustatietoja.....	22
6.2. Autetuksi tuleminen rikostutkintaprosessin aikana.....	22
6.2.1. Ohjeet ja neuvot.....	23
6.2.2. Tuki ja ymmärrys.....	25
6.2.3. Tiedot.....	32
6.2.4. Konkreettinen apu.....	35
7. POHDINTA.....	47
7.1. Tutkimusmenetelmän tarkastelua.....	47
7.2. Tutkimustulosten tarkastelua.....	49

LÄHTEET

LIITTEET

1. JOHDANTO

Suomessa tehdään vuosittain runsaat seitsemäntuhatta asuntomurtoa. Ne kohdistuivat niin yksinasuvien kuin perheellistenkin koteihin sekä heidän vapaa-ajan asuntoihinsa. Asuntomurtojen määrä ei ole kovin korkea, mutta siitä huolimatta tämä tarkoittaa, että asuntomurtokokemus koskettaa lukuisia ihmisiä Suomessa, niin aikuisia kuin lapsia. Lisäksi asuntomurtotapahtuma koskettaa myös heidän sukulaisiaan, läheisiään ja naapureidenkin kokemusmaailmaa. Yksilötasolla asuntomurtokokemus voi vaikuttaa ihmisen elämänhallintaan negatiivisesti. Rikoksen uhriksi joutumisesta voi seurata henkilölle erilaisia fyysisiä ja psyykkisiä oireita sekä sosiaalisia vaikutuksia. Monet asiat kuten rikoksen vakavuusaste, uhrin yksilölliset ominaisuudet ja elämäntilanne vaikuttavat siihen, miten ihminen kokee rikoksen uhriksi joutumisen.

Asuntomurto saattaa olla sen kohteeksi joutuneelle ihmiselle traumaattinen kokemus. Traumaattinen kokemus voi johtaa traumaattiseen kriisiin, jonka kautta ihminen pyrkii psyykkisesti selviytymään tapahtuneen aiheuttamista psyykkisistä vaikutuksista. Traumaattisesta kokemuksesta selviytyminen on yksilöllistä. Jotkut selviävät kokemuksesta tarvitsematta ulkopuolista tukea, toiset puolestaan tarvitsevat ammatillista apua kokemuksen läpikäymiseen ja selviytymisprosessinsa tueksi. Traumaattisesta kokemuksesta selviytymistä edesauttaa se, ettei ihminen jää yksin kokemuksen kanssa, ja että hän saa tarvitsemaansa apua ja tukea.

Rikosuhripäivystys tarjoaa rikoksen uhreille suunnatun maanlaajuisen palveluverkoston. Mutta Suomessa vain harvat asuntomurron uhrit hakevat apua Rikosuhripäivystyksestä. Rikosuhripäivystyksen vuoden 2006 tilastojen mukaan vain 4 % auttavaan puhelimen kautta apua hakeneilla soittajilla oli rikoskokemuksena ollut murto tai varkaus. Kaikista 952 tukisuhteesta vain 2 % asiakkuuteen syynä oli murto tai varkaus. (Rikosuhripäivystys, tilastot 2006)

Asuntomurron kohteeksi joutunut ihminen saattaa siis jäädä ilman tarvitsemaansa apua ja tukea siitäkin huolimatta, että Suomessa on tarjolla heille suunnattua erityispalvelua. Miksi asuntomurron kohteeksi joutuneet rikoksen uhrit eivät hakeudu heille kohdennettujen palvelujen piiriin? Vai hakeutuvatko he mahdollisesti jonkun muun palvelun piiriin jonkun muun syyn takia ja jättävät mainitsematta rikosuhrikokemuksistaan? Minkälaista tukea ja apua asuntomurron kohteeksi

joutuneet ihmiset tarvitsevat? Tämänkaltaiset kysymyksen askarruttivat minun työskennellessäni rikoksen uhrien kanssa. Pohdinta johti tämän pro gradu -tutkielman tekemiseen.

Asuntomurron kokeneiden ihmisten avun ja tuen tarvetta on tutkittu vähän Suomessa ja kansainvälisesti. Hoitotyössä rikosteema ja rikoksien vaikutukset uhriin on harvoin käsitelty teema. Hoitotyössä kohdataan erilaisissa elämäntilanteissa olevia ihmisiä ja he ovat voineet joutua elämänsä aikana myös rikoksen uhriksi. Yksilön hakiessa apua johonkin fyysiseen tai psyykkiseen ongelmaansa, hän saattaa jättää kertomatta rikosuhrikokemuksestaan. Rikoskokemus voi haitata ihmisen nykyistä elämänhallintaa ja näin ollen on saattanut jättää jälkensä ihmisen nykyiseen hyvinvointiin. Hoitotieteellisen tiedon lisääminen rikoksen vaikutuksista rikoksen uhriin ja heidän avuntarpeestaan on tarpeellista.

Tämän tutkimuksen kiinnostuksen kohteena ovat asuntomurron kokeneiden ihmisen kokemukset saadusta avusta sekä heidän avun ja tuen tarpeestaan. Tässä tutkimuksessa kartoitetaan sitä, miten asuntomurron kokeneet ihmiset ovat tulleet autetuksi rikostutkintaprosessin aikana. Tämänkaltaisen tiedon kartoittaminen on tärkeää, jotta voisimme hoitotyössä auttaa ja tukea asuntomurron kohteeksi joutuneita asiakkaita ja muita rikoksen uhreja sekä ohjata heitä edelleen tarvitsemiensa palveluiden piiriin.

2. TUTKIMUKSEN TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT

2.1. Yhteiskunnallisia toimenpiteitä rikoksen uhrin auttamiseksi

Yhdistyneiden kansakuntien hyväksymä julistus (United Nations 1985) suosittaa, että rikoksen uhrin tulee saada lääketieteellistä, psyykkistä ja sosiaalista apua virallisen tahon tai kolmannen sektorin järjestäminä tukipalveluina. Julistus pyrkii parantamaan rikoksen uhrien oikeussuojaa ja tasapuolista kohtelua sekä mahdollisuuksia kattaviin korvauksiin. Myöhemmin myös Euroopan yhteisöjen komissio (2001) on ottanut kantaa rikoksen uhreille maksettavien korvausten puolesta. Euroopan unionin neuvosto on puolestaan antanut suosituksen (2001) rikoksen uhrin aseman parantamisesta rikosoikeudenkäynnissä. Suosituksen mukaan myös rikosoikeudellisessa järjestelmässä on kiinnitettävä enemmän huomiota rikoksen uhrin kärsimiin fyysisiin, psykologisiin, aineellisiin ja sosiaalisiin haittoihin.

Suomessa oikeusministeriön asettaman rikosuhritoimikunnan mukaan rikoksen uhrin aseman parantaminen edellyttää usean hallinnonalan yhteistyötä ja yhteistä näkemystä asian tärkeydestä (Rikosuhritoimikunta, 2001). Edellisessä pääministeri Vanhasen hallitusohjelmassa (2003) edellytettiin, että lainsäädännön mukaiset rikoksen uhrin turvaksi asetetut oikeudet on toteuduttava käytännössä. Kyseiseen hallitusohjelmaan liittyvässä ja valtioneuvoston vahvistamassa sisäisen turvallisuuden ohjelmassa (Sisäministeriö 2004) on rikoksen uhrin aseman parantamiseen tähtääviä tavoitteita. Tavoitteena on muun muassa, että rikoksen uhriksi joutunut saa riittävät tukipalvelut asuinpaikasta ja vastuuviranomaisesta riippumatta sekä, että viranomaiset ohjaisivat uhrin tukipalvelujen piiriin.

Suomessa vuonna 1994 Rikosuhripäivystys aloitti toimintansa, tarjoamalla rikoksen uhreille suunnattuja tukipalveluja. Toiminta aloitettiin, koska huomattiin puutteita rikosten uhrien saamassa ensiavussa. Lisäksi olemassa olevien palvelujen käyttöön liittyi ongelmia, kuten asianmukaisen avun piiriin ohjautumisen vaikeus (Tuorila & Siltaniemi 1999). Rikosuhripäivystyksen perustivat ja sitä edelleen toteuttavat yhteistyössä Suomen Punainen Risti, Ensi- ja turvakotien liitto, Suomen Mielenterveysseura, Mannerheimin lastensuojeluliitto, Suomen Setlementtiliitto, Kirkkohallitus/KDY ja Unioni Naisasialiitto Suomessa. Rikosuhripäivystys rakentuu

keskustoimistosta, kahdeksasta aluetoimistosta ja 25 palvelupisteestä eri puolilla Suomea. Palkattua henkilökuntaa on 16. Vapaaehtoisia toiminnassa on mukana lähes 400. (Rikosuhripäivystys, organisaatio 2007) Rikosuhripäivystyksen toiminta on ehkäisevää sosiaalityötä, sillä se tarjoaa uhreille henkistä tukea ja neuvoja monenlaisissa käytännön asioissa. Toiminnalla pyritään ehkäisemään ja korjaamaan uhrikokemuksesta mahdollisesti syntyviä sosiaalisia ongelmia ja muita seuraamuksia. Yhteiskunnallisesti Rikosuhripäivystys pyrkii kantamaan resurssiensa puitteissa vastuun rikosten uhrien auttamisesta siltä osin kuin muut palvelujen tuottajat eivät heistä huolehdi. (Tuorila 2000, 15)

2.2. Rikoksen uhri ja asuntomurto

Yhdistyneiden Kansakuntien julistuksessa (UN 1985, 57 – 59) ja Euroopan unionin neuvoston puitepäätöksessä (2001) rikoksen uhri määritellään henkilöksi, joka on joutunut fyysisen, henkisen tai taloudellisen vahingon uhriksi ja jonka oikeuksia on loukattu maan rikosoikeuslainsäädännön kanssa ristiriidassa olevalla tavalla.

Juridisen määritelmän mukaan asuntomurron kohteeksi joutunutta henkilöä kutsutaan asuntomurron asianomistajaksi. Hän on henkilö, jonka kotiin on tehty murto, jossa murron tekijän motiivina on ollut anastaa asianomistajan hallusta irtainta omaisuutta [Rikoslaki (769/1990) 28. luku]. Kun asianomistaja on tehnyt asuntomurrosta rikosilmoituksen, alkaa rikostutkintaprosessi ja poliisi aloittaa rikokseen liittyvän tutkinnan. Prosessi loppuu oikeustoimien päätyttyä. Asianomistaja on yleisesti käytetty käsite poliisi- ja oikeusistuimissa. Hoitotieteessä asianomistajakäsite saattaa olla vieraampi kuin esimerkiksi uhrikäsite.

Tässä tutkimuksessa käytetään käsitteitä asuntomurron kohteeksi joutunut henkilö tai ihminen, rikoksen uhri sekä käsitettä asuntomurto, jolla tarkoitetaan murtautumista rikoksen uhrin vakinaiseen tai vapaa-ajan asuntoon tai muuhun asuntoon, joka on hänen hallinnassaan, tai jossa on hänelle kuuluvaa omaisuutta. Se on paikka, jonka hän kokee kodikseen tai siihen rinnastettavaksi paikaksi. Asuntomurto kuuluu omaisuusrikoksiin. Rikosoikeudellisesti tarkasteltuna asuntomurto on tekona varkaus. Asuntomurron viralliset rikosnimikkeet ovat varkaus, törkeä varkaus tai niiden yritys. Varkaus on kyseessä, jos anastaa toisen hallusta irtainta omaisuutta. Törkeäksi varkaudeksi

määritellään sellainen varkaus, jossa kohteena on erittäin arvokas omaisuus. Varkaudella aiheutetaan rikoksen uhrille tuntuva vahinkoa, tai jos rikoksentekijä murtautuu asuttuun asuntoon. [Rikoslaki (769/1990) 28. luku]

2.3. Asuntomurto traumaattisena tapahtumana

Cullberg (1973, 21) tarkastelee psyykkistä kriisiä neljästä toisiinsa läheisesti liittyvästä ulottuvuudesta, joita ovat ulkoinen, todellinen tapahtuma, tapahtuman psyykinen merkitys henkilölle ja hänessä havaittavat reaktiot sekä muiden ihmisten vuorovaikutus kriisiin joutuneen henkilön kanssa. Erityyppiset tapahtumat voivat laukaista henkilössä psyykkisen kriisin. Asuntomurto voi olla tällainen tapahtuma. Poijulan (2004, 27- 30) näkemys psyykkisestä kriisistä on samansuuntainen Cullbergin teorian kanssa, mutta Poijula korostaa traumanäkökulmaa. Traumaan altistuminen voi aiheuttaa kielteisiä seuraamuksia ajattelutoimintaan, tunne-elämään, käyttäytymiseen ja sosiaalisuuteen. Traumaattisen tapahtuman luonne, kesto ja vakavuus ovat yhteydessä traumaperäisen stressihäiriön kehittymisen todennäköisyyteen. Traumaperäisen stressihäiriön kehittymisen riskiä lisäävät aiemmin koetut elämänmuutokset sekä aikaisempien menetysten ja traumojen kasautuminen. Riskitekijöinä voivat olla aikaisempi psyykinen tai fyysinen häiriö tai sairaus. Niille, joilla on stressioireita heti traumaattisen tapahtuman jälkeen, voi kehittyä pitkittyneitä stressihäiriöitä. Voimakas tapahtuneen välttely hidastaa traumaperäisestä stressihäiriöstä toipumista. Muita traumasta toipumisen riskitekijöitä ovat fyysisen hyvinvoinnin, turvallisuuden ja suojan uhanalaisuus, taloudelliset ongelmat sekä läheisten antaman tuen puute. Sosiaalisen tuen puute pian trauman jälkeen ennustaa oireiden kehittymistä. Kielteisyys sosiaalisessa tuessa kuten kylmyys, sympatian puute ja arvostelu on traumaperäisen stressihäiriön riskitekijöitä. Myös avun puute tai puutteellinen hoito ovat riskitekijöitä.

Lindgrenin ym. (2001) mukaan mikä tahansa rikos voi olla uhrille mittava rasite. Rikoskokemuksesta seuraavien psyykkisten reaktioiden kehittymiseen vaikuttavat itse rikos ja sen vakavuusaste, rikoksen uhrin ja tekijän välinen suhde, rikoksen uhrin yksilölliset ominaisuudet, nykyinen elämäntilanne, aikaisemmat kokemukset rikoksen uhriksi joutumisesta sekä yksilön sosiaalinen verkosto. Muiden ihmisten mielestä rikos saattaa olla vähäpätöinen. Aina muut ihmiset eivät edes huomaa, että rikoksen uhrille on aiheutunut rikostapahtumasta psyykkisiä vaivoja.

Muiden voi olla vaikea ymmärtää rikoksen uhrin kärsimyksiä ja rikostapahtumasta hänelle aiheutuneita seuraamuksia. Psykkisten oireiden lisäksi tai niistä johtuen rikoksesta saattaa seurata uhrille monenlaisia sosiaalisia ongelmia, kuten vaikeus suhtautua luottavaisesti muihin ihmisiin tai muiden ihmisten välttely. Rikoskokemuksesta voi seurata perusturvallisuuden tunteen oleellinen heikentyminen. Merkitystä on myös sillä, miten läheiset ja viranomaiset suhtautuvat rikoksen uhuriin rikostapahtuman jälkeen.

Tuorilan (2000) mukaan selviytyminen rikostapahtumasta aiheutuneista fyysistä, psyykkisiä, sosiaalista ja taloudellista seuraamuksista sekä käytännön ongelmista on yksilöllistä. Lisäksi rikoskokemuksen aiheuttamaan kriisiin liittyy erityispiirteitä kuten turvattomuus ja pelon tunteiden korostuminen. Myös syyllisyyden ja häpeän tunteet saattavat korostua. Tapahtuneesta johtuvalla ahdistuksella on taipumus toistua rikostutkintaprosessin aikana. Tämä johtuu siitä, että rikoksen uhri joutuu palauttamaan mieleensä yhä uudelleen tapahtumat prosessin eri vaiheessa. Ylimääräistä ahdistusta lisää se, ettei rikoksen uhri yleensä tiedä rikostutkintaprosessiin liittyviä vaiheita eikä sen kestoa. Uhrin elämänhallinnan takaisin saavuttamisen kannalta on tärkeää, että haittaavia seuraamuksia ryhdytään hoitamaan mahdollisimman nopeasti. Asuntomurrosta voi seurata rikoksen uhrille myös taloudellista vahinkoa, kuten käteisvarojen ja omaisuuden menetyksiä, työajanmenetyksestä aiheutuneita kuluja, rikosasian hoitamiseen liittyviä kuluja ja mahdollisesti jopa uuden kodin hankkimiseen liittyviä kuluja.

Asuntomurron kohteeksi joutuminen voi olla sen kokeneelle traumaattinen tapahtuma. Rikoksen uhri ei voi yleensä vaikuttaa rikostapahtumaan omalla toiminnallaan. Asuntomurtoja tehdään siitakin huolimatta, että asunto olisi asianmukaisesti suojattu murtohälyttimin. Rikoksen uhri ei voi etukäteen valmistautua psyykkisesti siihen, että hänen kotiinsa murtaudutaan. Asuntomurto on uhka turvallisuudelle ja tapahtuman jälkeen voi korostua tietoisuus omasta haavoittuvuudesta. Tapahtunut voi herättää rikoksen uhrissa ajatuksen hengenvaarasta. Lisäksi asuntomurron kohteeksi joutumisesta voi seurata rikoksen uhrille erilaisia psyykkisiä reaktioita, jotka hän kokee pelottavina ja uhkaavina. Tapahtuma voi olla niin traumaattinen ja häiritä rikoksen uhrin elämänhallintaa siinä määrin, etteivät hänen tavanomaiset psyykkiset puolustus- ja sopeutumiskeinonsa riitä käsittelemään tapahtunutta. Asuntomurtotapahtuma saattaa horjuttaa rikoksen uhrin arjenhallintaa ja hänen kokonaisvaltaista suhtautumistaan elämään. Elämä ei ole enää turvallista, eikä kokemus maailmasta ole oikeudenmukainen. (Victim Support 2005, 57; Carlson & Dutton 2003; Saari 2000,

22 – 27; Murtomaa, Nauramo, Poijula, Ponteva, Rousu & Saari 1998, 13 - 17, 63 – 66; Cullberg 1973, 21)

2.4. Auttaminen

Auttamisella tarkoitetaan sitä, että joku antaa apua tai tukea jollekin, on jonkun apuna, avustaa. Auttamisen lähikäsitteitä ovat kriisityö sekä sosiaalinen ja psykososiaalinen tuki. Autetuksi tulemisella tarkoitetaan sitä, että avun ja tuen saamista sitä saavan näkökulmasta. Asuntomurron kohteeksi joutuneen alkuvaiheen auttaminen on luonteeltaan kriisityön kaltaista ja häntä autettaessa tulee huomioida se, että asuntomurto on voinut olla tälle varsin traumaattinen.

Kriisityön olemukseen kuuluu psyykkisen trauman läpikäynti. Väisänen ja Karttunen (2007) korostavat tietoisien alueiden käsittelyä traumaattisten tapahtumien aiheuttamien kriisien hoidossa. Akuuttivaiheessa kriisin laukaissut tapahtuma tulee yleensä heti esiin. Myöhemmin yhteyden tunnistaminen voi vaikeutua. Todellisen tilanteen ja tapahtumakulun selventäminen antaa pohjaa kriisin työstämiselle. Onnistuneessa trauman työstämisessä prosessi alkaa muistuttaa suruprosessia. Tapahtumakokemusten välttäminen vähentyy ja tapahtuneesta on kohtuullisen selkeä kuva. Kokemukset jäävät kuitenkin ihmisen mieleen sikäli, että psyykkisen prosessin päätöstä tuskin saavutetaan koskaan täydellisenä.

Carlson ym. (2003) korostavat alkuarvioinnin merkitystä rikoksen uhrien auttamisessa. Heidän mukaansa on tärkeää arvioida, miten traumaattinen rikoskokemus on uhrille ollut ja sitä, miten rikoksen uhri reagoi tapahtuneeseen. Nopea arvioinnin tekeminen edesauttaa tarvittavan ja oikeanlaisen hoidon aloittamista. Hoitotyötä suunniteltaessa on oleellista huomioida rikoksen uhrin elämänhallintaa vaikeuttavat oireet. Rikoksesta seuranneet ongelmat vaativat erilaisia auttamisen ja hoitotyön muotoja.

Tässä tutkimuksessa rikoksen uhreille suunnatulla kriisityöllä tarkoitetaan asuntomurron kohdanneille henkilöille auttavien tahojen tarjoamaa apua ja tukea, jolla pyritään edistämään rikoksen uhrin selviämistä kokemastaan traumaattisesta tapahtumasta ja torjumaan traumaattisen

tapahtuman aiheuttamaa psyykkistä stressiä. Tavoitteena on auttaa rikoksen uhria saamaan takaisin hänen elämänhallintansa.

Thoitsin (1985) mukaan sosiaalisella tuella tarkoitetaan yleensä niitä auttavia toimintoja, joita tekevät yksilön läheiset ihmiset kuten perhejäsenet, ystävät, työtoverit ja naapurit. Tämän lisäksi sosiaalinen tuki voidaan nähdä ihmisten välisenä vuorovaikutuksena, jossa he antavat ja saavat henkistä, emotionaalista, tiedollista, toiminnallista ja aineellista tukea. Sosiaalinen tuki voi olla henkilöltä toiselle annettua suoraa apua tai järjestelmän kautta annettua apua. Kriisien yhteydessä sosiaalinen tukea voitaisiin kuvailla siten, että kriisissä oleva ihminen tarvitsee lähelleen ihmisiä joihin voi luottaa ja jotka välittävät hänestä siitä huolimatta, mitä on tapahtunut. (Ruishalme & Saaristo 2007) Sosiaalisen tuen tarkoituksena on, että rikoksen uhri selviytyy kokemuksestaan parhaalla mahdollisella tavalla.

Psykososiaalisella tuella puolestaan tarkoitetaan sellaista tuki- ja palvelutoimintaa, jota järjestetään suuronnettomuuden tai muun erityistilanteen sattuessa. Psykososiaalisen tuen ja palvelujen ensisijaisena tavoitteena on stressitapahtuman aiheuttamien terveydellisten haittojen vähentäminen. Yksilöitä sekä yhteisöjä tuetaan omatoimiseen selviytymiseen ja käyttämään luonnollisia sosiaalisia tukiverkostoja. Psykososiaalinen tuki ja palvelut tarkoittavat ensiapua, ensihoitoa sekä tarvittavaa psyykkistä ja sosiaalista tukea. Toteuttajina voivat olla sekä ammattiauttajat että vapaaehtoiset. (Männikkö & Majava 2001, 2534 - 2535; Murtomaa ym. 1998, 16 - 18, 63 - 66) Kumpulainen (2006, 8) korostaa pitkäaikaisen tuen tarvetta. Hänen mukaansa välittömät henkisen tuen palvelut eivät yksinomaan riitä, vaan lisäksi usein tarvitaan jatkotukipalveluita. Jatkotukipalveluiden kehittämisen hän näkee haasteellisena, sillä toimintakenttä on laaja ja pirstaleinen ja tutkimustietoa on niukasti. Ei myöskään ole olemassa yksimielisyyttä siitä, millaisia lisäpalveluita tarvittaisiin.

Asuntomurto voi aiheuttaa rikoksen uhrille ylimääräistä harmia ja epätietoisuutta. On tehtävä rikosilmoitus poliisille sekä vahingonkorvausanomus vakuutusyhtiölle, lisäksi on korjattava rikotut ikkunat tai lukot, siivottava koti ja hankittava varastettujen tavaroiden tilalle uudet. (Lindgren, Pettersson & Hägglund 2001, 139 - 140) Asuntomurron kohteeksi joutunut henkilö joutuu todennäköisesti asioimaan rikostutkintaprosessin aikana eri viranomaisten ja muiden auttavien tahojen kanssa. Viranomaistahoja ovat muun muassa poliisi, syyttäjän- ja oikeuslaitoksen virkamiehet sekä vakuutusyhtiön virkailijat. Kyseisten viranomaisten auttamiskeinot liittyvät usein heidän perustehtäviinsä. Auttavina tahoina voivat olla kunnallisen ja kolmannen sektorin tarjoamat

terveys- ja sosiaalitoimien palvelujen tarjoajat sekä erityiset rikoksen uhreille kohdenetut palveluntuottajat, kuten Rikosuhripäivystys. Näiden auttavien tahojen perustehtäviin kuuluu psyykkiseen ja fyysiseen vointiin liittyvä apu ja tuki, mutta lisäksi auttaminen voisi olla muun muassa rikostutkintaprosessiin liittyvien tietojen ja neuvojen antaminen sekä ohjaaminen muiden tarvittavien palvelujen piiriin. Rikosuhrikokemus saattaa lisätä psyykkistä tai fyysistä sairastavuutta ja samaan aikaan voi rikostutkintaprosessi olla meneillään. Rikostutkintaprosessin aikana viranomaisia ja auttavia tahoja kohdatessaan rikoksen uhrille syntyy kokemuksia autetuksi tulemisesta sekä tarvittavan avun ja tuen tarpeesta.

Munnukka (1993) on tutkinut väitöskirjassaan yksilövastuista hoitotyötä. Tarkastelen seuraavaksi väitöskirjassa nousseita autetuksi tulemiseen liittyviä käsitteitä siihen, mitä ne voisivat tarkoittaa asuntomurron kokeneen autetuksi tulemissa. Munnukan mukaan autetuksi tulemiseen liittyy ensinnäkin turvaamisen käsite. Asuntomurron kokeneen kohtaamisessa se voisi tarkoittaa sitä, että viranomainen tai auttava taho suorittaa perustehtävänsä siten, että asuntomurron kohteeksi joutunut henkilö kokee hyväksymistä, ymmärrettäviksi tulemistä ja luottamusta niin, että hänen pelkonsa ja tuskansa lievittyvät. Autetuksi tulemiseen liittyy läheisyyden käsite, joka tarkoittaa hellyyttä, koskettamista, hoivaamista ja lohduttamista. Läheisyyden ulottuvuus voi olla osa kriisiavun tarjoajan perustehtävää. Viranomaistyössä läheisyydellä voitaisiin tarkoittaa sitä, että viranomainen suorittaa perustehtävänsä kuuluvia toimia ystävällisyyttä osoittaen ja asiakasta kunnioittaen, avoimuuden ja vastuullisen periaatteet huomioiden. Autetuksi tulemiseen liittyy myös avun saaminen oikea-aikaisesti. Aikanaan autetuksi tuleminen koostuu toiveiden toteutumisesta, edunvalvonnasta, ihmissläheisyydestä, huolenpidosta ja ajan saamisesta. Tällä voitaisiin tarkoittaa sitä, että viranomaisen tai auttavan tahon tulee huomioida rikoksen uhri ihmissläheisesti, pitäen huolta tästä ja antaen tälle aikaa. Niin ikään viranomainen tai auttava taho suorittaisi perustehtävänsä viivytyksettä. Autetuksi tulemiseen liittyy myös kokemus oman elämän hallinnasta, joka sisältää päivittäisten toimintojen toteutumista, tietojen kertomista, kysymistä ja kuuntelemista. Tämä voisi tarkoittaa sitä, että viranomaisen toiminnan ansiosta rikoksen uhri kokee saavansa elämänsä hallintaan. Autetuksi tuleminen koostuu myös mahdollisuuksien näkemisestä, joka on paneutumista, läsnäoloa, sallimista, iloa ja voimaa. Autetuksi tuleminen kokemus on monitahoinen ilmiö. Mikäli rikoksen uhri kokee, että hänen fyysiset, psykososiaaliset, käytännölliset ja taloudelliset avun tarpeensa tulevat tyydytetyksi, niin samalla hänelle muodostuu kokemus autetuksi tulemisesta. Autetuksi tuleminen kokemus todennäköisesti edistää asuntomurron kohteeksi joutuneen henkilön toipumista sekä kokonaisselviytymistä rikoskokemuksesta.

3. TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TUTKIMUSTEHTÄVÄ

Tutkimuksen tarkoituksena on kuvailla asuntomurron kohteeksi joutuneiden ihmisten autetuksi tulemisen muotoja rikostutkintaprosessin aikana. Tavoitteena on, että tutkimuksen tuottamaa tietoa voitaisiin hyödyntää tuettaessa asuntomurron kohteeksi joutuneita ihmisiä.

Tutkimuskysymys:

Minkälaisia kokemuksia asuntomurron kohteeksi joutuneilla henkilöillä on autetuksi tulemisesta asuntomurtoon liittyvän rikostutkintaprosessin aikana?

Tutkimuskysymykseen liittyvät alakysymykset:

Minkälaisia kokemuksia ja tunteita liittyen autetuksi tulemiseen asuntomurron kohteeksi joutuneilla henkilöillä oli?

Keihin auttaviin tahoihin asuntomurron kohteeksi joutuneet henkilöt olivat yhteydessä?

Minkälaista apua ja tukea he saivat rikostutkintaprosessin aikana?

Minkälaista tukea he olisivat tarvinneet, mutta eivät saaneet?

4. KIRJALLISUUSKATSAUS

Rikoksen uhreihin kohdistuva tutkimus käynnistyi Suomessa kriminologi Veli Verkko julkaistessa vuonna 1933 tutkimuksen henkirikosten uhreista. Sitten uhritutkimus eli viktimologia on eriytynyt kriminologiasta itsenäiseksi tieteenhaaraksi. Uhritutkimuksessa mielenkiinnon kohteena on rikoksen uhrin näkökulma. (Laitinen & Aromaa 1994, 181) Uhritutkimuksen avulla on selvitetty muun muassa rikoksen kohteeksi joutumisen taustoja ja rikoksen uhrin asemaa rikostutkintaprosessin aikana (Koskinen 2002).

Suomi on osallistunut kansainvälisiin rikosuhritutkimuksiin Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen toimesta. Tutkimuksissa tavoitteena on ollut tuottaa vertailukelpoista, viranomaistoiminnasta riippumatonta tietoa rikoksen uhriksi joutumisesta eri maissa. Vuonna 2000 tehdystä tutkimuksesta kävi ilmi, että väestön joutuminen rikoksen kohteeksi on hieman lisääntynyt vuodesta 1996.

Poliisille rikoksista ilmoittaminen vaihteli rikostyypeittäin, esimerkiksi 70 % asuntomurroista ilmoitettiin poliisille. (Aromaa & Heiskanen 2000; Heiskanen, Aromaa, Niemi & Sirén 2000) Kotimaisen rikosuhritutkimuksen piiriin kuuluu puolestaan Heiskasen, Sirénin ja Aromaan (2004) tutkimus suomalaisten turvallisuudesta. Tutkimuksen mukaan joka viides suomalainen on saanut vammoja väkivallan tai jonkun tapaturman seurauksena, mutta toisaalta huolestuneisuus rikoksen uhriksi joutumisesta oli vähentynyt vuodesta 1997.

Suomessa on tehty useata laajoja haastattelututkimuksia tapaturmien, väkivallan ja omaisuusrikoksen kohteeksi joutumisesta. Näiden haastattelututkimusten tavoitteena on ollut kuvata väestön hyvinvointia tai sen yhtä kääntöpuolta eli uhriksi joutumista ja sen seurauksia. Hakamo, Sirén ja Heiskanen (2006) ovat kuvanneet tutkimuksessaan kotitalouksien omaisuusrikosten kohteeksi joutumista. Tulosten mukaan varkausrikosten kohteeksi joutuminen lisääntyi 1980- ja 1990-lukujen vaihteessa. Vuoden 2003 tulokset viittasivat siihen, että varkausrikosten kohteeksi joutuminen olisi nyt hieman vähentynyt. Heiskanen, Sirén ja Tallberg (2001) ovat myös tutkineet kotitalouksien omaisuusrikosten kohteeksi joutumista. Heidän mukaansa kotitalouksien omaisuuteen kohdistuneiden rikosten määrä oli 1990-luvulla tuntuvasti suurempi kuin 1980-luvulla. Rikoksista ilmoitettiin 1990-luvulla useammin poliisille kuin 1980-luvulla. Tutkijakolmikko on sitä mieltä, että omaisuusrikosten tutkiminen ei ole yhtä selväpiirteistä kuin väkivallan tutkiminen. Omaisuushyödyke on periaatteessa selkeärajainen kohde, mutta ihmisen suhde hyödykkeisiin on etäisempi kuin fyysiseen turvallisuuteensa. Mutkikkaaksi omaisuusrikollisuuden tutkimisen tekee sekin, ettei omaisuuden omistussuhde aina ole haastattelussa selvillä. Tutkijaryhmä Heiskanen, Sirén ja Roivainen (2003) ovat puolestaan tutkineet Suomen kuntien väkivalta- ja omaisuusrikollisuuteen vaikuttavia tekijöitä. Tulosten mukaan rikollisuustasojen vaihtelut olivat suuria kuntaryhmien sisällä. Erojen taustalla olivat muun muassa perherakenne, alkoholin kulutus ja väestön ikärakenne.

Uhritutkimuksen piiriin voitaneen lukea myös rikoksen uhreille suunnattuja kriisipalveluja koskevat tutkimukset. Rikosuhripäivystyksen toiminnasta julkaistiin tutkimus vuonna 1999 (Tuorila & Siltaniemi 1999). Se sai seuraavana vuonna jatkoa Rikosuhripäivystyksen asemaa uhrien auttajana koskevasta selvityksestä (Tuorila 2000). Tästä tutkimuksesta kävi ilmi, että poliisi-, sosiaali- ja terveysviranomaiset katsoivat uhrien avun tarpeen riippuvan yksilöllisesti kunkin henkilön tiedollisista ja toiminnallisista resursseista. Lisäksi auttajatahot katsoivat, että henkilöön

kohdistuneiden rikosten uhrien tarvitsevan enemmän apua kuin omaisuusrikosten kohteeksi joutuneet henkilöt.

Rikoksen uhrien kokemuksista, heidän rikoskokemuksesta selviytymistään ja avun piiriin ohjaamisesta on olemassa kansainvälistä tutkimustietoa. Winkel ja Vrij (1993) tutkivat poliisin asuntomurron uhreille kohdentamaa kriisi-interventio -ohjelmaa, jossa kiinnitettiin huomiota uhrien ongelmaratkaisukykyyn ja sopeutumiseen. Tutkimus osoitti, että ohjelman avulla rikoksen uhrin sopeutuivat nopeammin, huolestuneisuus tapahtuneesta rikoksesta väheni, ennaltaehkäisevä tietoisuus ja vastuu kasvoivat sekä rikoksilta ennaltaehkäisy vahvistui. Toisaalta rikostutkintaprosessiin liittyvät tutkintatoimenpiteet vaikeuttivat sopeutumisprosessia. Denkersin (1999) tekemässä tutkimuksessa rikoksen uhrin puolisoltaan saama tuki oli tutkimuksen mielenkiinnon kohteena. Tässä tutkimuksessa kävi ilmi, että ilman riittävää puolison tukea uhrin vointi oli huonontunut. Mikäli rikoksen uhri ei saanut tukea minkään sosiaalisen verkostonsa kautta, korostuivat kolmannen sektorin tarjoama psykososiaalinen tuki sekä ammatillisen avun tarve. Mikäli mikään auttava taho ei tukenut uhria, oli todennäköistä, että rikoskokemuksesta seurasi uhrille mittavia psyykkisiä seurauksia.

Suomessa poliisin ylijohdo toteutti yhteistyönä eri tahojen kanssa laajan asunto-, liike- ja kesäasuntomurtojen ehkäisyyn liittyvän projektin vuosina 2004 – 2005. Projektiin liittyen Virta (2006) on tehnyt sosiologian alaan kuuluvan pro gradu -tutkimuksen. Tämä omaisuusrikosten uhreihin liittyvä, kvantitatiivisin tutkimusmenetelmin toteutettu tutkimus on ainoa laatuaan Suomessa. Tutkimuksessa selvitettiin asuntomurron kokeneiden henkilöiden asuntomurtotapahtumaan liittyvää neuvojen ja tuen tarvetta sekä niiden saantia poliisilta. Tutkimuksessa kävi ilmi, että asuntomurto vaikutti selvästi sen kohteeksi joutuneen ihmisen elämään aiheuttaen henkisiä ja aineellisia seurauksia. Vakinaiseen asuntoon tehdyn murron yhteydessä neuvojen ja tuen tarve poliisilta on yleisempää kuin vapaa-ajan asuntoon tehdyn murron jälkeen. Vastanneista 74 % tarvitsi neuvoja ja tukea ja 60 % vastanneista sai neuvoja ja tukea sukulaisilta, ystäviltä, työtovereilta tai naapureilta. Tutkittavista 23 % oli saanut neuvoja vakuutusyhtiöiltä. Kukaan vastanneista ei ollut saanut neuvoja ja tukea Rikosuhripäivystykseltä, järjestöiltä tai muilta viranomaisilta kuin poliisilta. Lähes kaikki asuntomurron kohteeksi joutuneet henkilöt tarvitsivat neuvoja uudelta murrolta suojautumiseen ja korvauksen hakemiseen vakuutusyhtiöiltä. Naiset tarvitsivat enemmän tukea kuin miehet. Yksinasuvat tarvitsivat enemmän henkistä tukea ja tietoa rikoksen uhreille kohdennetuista palveluista. Samansuuntaisia

tutkimustuloksia on saanut Englannissa, jossa aktiivisesti toimiva rikosuhripäivystys eli Victim Supportin teki selvityksen asuntomurron kohteeksi joutuneiden henkilöiden käytännöllisen tuen tarpeesta Englannissa. Selvityksen mukaan asuntomurron kohteeksi joutuneet yleensä halusivat käytännön apua ja henkistä tukea. Käytännön apua tarvittiin siihen, että saisi mahdollisimman pian korjattua rikkoutuneet ovet sekä ikkunat ja siihen, että omaisuus tulisi suojattua pikaisesti uusien murtojen välttämiseksi. Käytännön apua tarvittiin vakuutuskorvausten hakemiseen, esimerkiksi ohjeita korvaushakemusten täyttämiseen. Lisäksi tarvittiin taloudellista apua välttämättömien tavaroiden hankkimiseen varastetun omaisuuden tilalle. Asuntomurron kokeneille uhreille käytännön avun tarjoaminen edesauttoi myös heidän henkistä selviytymistä tapahtuneesta. (Victim Support 2007)

Harjajärvi, Kiikkala ja Pirkola (2007) selvittivät Aasian luonnonkatastrofin seuraamusten psykososiaalista hoitoa Suomessa. Tutkittiin sitä, ilmenikö kotiutettujen joukossa pitkittynyttä psykososiaalisten tai muiden palveluiden tarvetta ja mitkä tekijät näyttivät liittyvän tällaiseen tarpeeseen. Myös avun tarpeeseen ja saatuun apuun liittyviä kokemuksia selvitettiin. Yli puolet vastanneista koki saaneensa erittäin tai melko paljon apua saamastaan hoidosta. Vastanneiden mukaan heidän selviytymistään olivat edesauttaneet puhuminen, kuulluksi tuleminen, kokonaisvaltainen apu, vertaistuki, informaatio ja oma prosessointi. Kumpulaisen (2006) tutkimuksessa puolestaan selvitettiin palvelujärjestelmän toimivuutta Konginkankaan suuronnettomuudessa. Tutkimus osoitti, että avuntarve jatkui ensihoidon ja pelastustoimen jälkeenkin esimerkiksi somaattisten ja psyykkisten traumojen jälkihoito jatkui pitkään. Jatkohoidon tarve näytti riippuvan vammojen ja traumojen syvyydestä, ihmisten olemassa olevasta tukiverkosta sekä siitä, onko heillä ollut aiemmin vastaavanlaisia kokemuksia. Osa trauman kokeneista näytti selviävän lähiverkoston avulla eivätkä tarvinneet mitään jälkihoitoa.

Koivula (2002) on tutkinut väitöskirjassaan tilastollisin menetelmin ohitusleikkauspotilaiden pelkojen ja ahdistuneisuuden esiintymisen yhteydessä sitä, onko läheisten ihmisten muodostamalla sosiaalisella tukiverkostolla ja sairaalassa hoitohenkilökunnan antamalla sosiaalisella tuella vaikutusta potilaiden pelkoihin ja ahdistuneisuuteen. Potilaille todettiin olevan eriasteisesti peloissaan ja ahdistuneita hoidon eri vaiheissa. Leikkauksen odottamisvaiheessa pelko oli yleisintä. Sairaalassa potilaat saivat paljon emotionaalista tukea ja se vastasi heidän odotuksiaan. Keskimääräistä pelokkaammat potilaat olisivat tarvinneet enemmän tukea. Pelokkaat potilaat odottivat hoitohenkilökunnalta tietoa ennen leikkausta. Odottamisvaiheessa potilaan tärkeimpiä

tukijoita olivat puoliso ja muut perheenjäsenet. Yhteenvetona todettiin, että pelokkaat potilaat tarvitsevat tavallista enemmän tietoa ja tukea hoitohenkilökunnalta. Suomessa sosiaalista tukea on tutkittu myös hoitotieteessä erilaisissa hoitotyön konteksteissa. Tutkimuksissa on muun muassa käsitelty äitien synnytyksen yhteydessä saamaa tukea (Tarkka 1996), pitkäaikaissairaiden lasten vanhempien tukemista (Hentinen & Kyngäs 1998) ja surevan perheen tukemista (Kaunonen 2000).

Koivisto (2003) on tutkinut potilaiden kokemuksia psykoosista ja autetuksi tulemisesta psykiatrisen sairaalahoidon aikana. Koiviston mukaan potilaan kokema autetuksi tuleminen on haavoittuvuudelta suojaamista ja eheytyneemmäksi tuloa siten, että tuetaan yksilöllistä voimaantumista ja selviytymistä. Psykiatrisessa hoitotyössä auttaminen voi sisältää autetuksi tulemistä edistäviä ja/tai estäviä tekijöitä sekä erilaisia terapioita ja/tai muita interventioita.

Pontevan (1995) mukaan traumaperäinen stressihäiriö jää usein diagnosoimatta, vaikka häiriön havaitseminen olisi tärkeää hoidon suunnittelun ja vakuutuspsykiatrian näkökohtien takia. Moni uhri hyötyisi psykologisesta jälkipuintimenetelmästä selviytyäkseen traumaattisen tapahtuman aiheuttamasta stressikokemuksesta. Se estäisi myöhempien stressioireiden kehittymistä ja edistäisi ajoissa hoitoon hakeutumista stressitapahtuman jälkivaiheessa. Pohjola (1999) on samoilla linjoilla. Hänen mukaansa ryhmämuotoinen psykologinen jälkipuinti trauman akuuttivaiheessa palvelee toipumista järkyttäviä kokemuksia. Pohjolan mukaan debriefing -toiminnan saamasta kriitikkistä huolimatta arkipäivän onnettomuuksien psykologinen jälkipuinti ja sen kautta kasvanut tietoisuus psyykkisen trauman merkityksestä on muuttanut Suomessa pysyvästi työtapoja ja omaisten kanssa työskentelyä perusterveydenhuollossa. Se on antanut lisävalmiuksia työskentelyyn psyykkisesti vaikeissa tilanteissa.

Männikkö ja Majava (2001) puolestaan nostavat artikkelissaan esiin sen, että psykiatrinen lääkärikunta on suhtautunut kriittisesti erilaisten traumojen uhreille tarkoitettuun debriefing -toimintaan ja sen tuomiin hyötyihin. Joidenkin tutkimusten mukaan toiminta on jopa haitallista. Kriitikin seurauksena saattaa esiintyä traumoihin liittyvän psyykkisen oireilun hoidon mitätöintiä tai ainakin epävarmuutta siitä, miten trauman kokeneita tulisi hoitaa.

5. TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

5.1. Tutkimusaineiston hankinta

Laadullisessa tutkimuksessa pyritään kuvaamaan jotain ilmiötä, ymmärtämään tiettyä toimintaa tai antamaan teoreettisesti mielekäs tulkinta jollekin ilmiölle. Tämän takia on tärkeää, että henkilöt, joilta tietoa kerätään, tietävät tukittavasta ilmiöstä mahdollisimman paljon tai heillä on kokemusta asiasta. (Tuomi & Sarajärvi 2003, 87 - 88) Tässä tutkimuksessa on tarkoituksena kuvata asuntomurron kokeneiden henkilöiden autetuksi tulemista ja näin ollen tutkimuksen aineisto koostuu asuntomurron kokeneiden rikoksen uhrien asuntomurtoon liittyvistä autetuksi tulemisen kuvauksista. Keräsin aineistoa syyskuusta 2005 huhtikuuhun 2006 välisenä aikana. Sanoma-, aikakausi- ja ilmaisjakelulehdissä sekä internetissä julkaistussa ilmoituksessa (liite 1) pyydettiin asuntomurron kohteeksi joutuneita henkilöitä kirjoittamaan autetuksi tulemisen kokemuksistaan rikostutkintaprosessin aikana. Lähetin syyskuussa julkaisupyynnön 27 lehdelle, joista 11 lehden toimitus ilmoitti, etteivät julkaise tutkimuspyyntöilmoituksia. Minulla ei ole tietoa siitä, mitkä tahot lopulta julkaisivat ilmoituksen, sillä ilmoituksen julkaisseet tahot eivät yleensä ilmoittaneet minulle ilmoituksen julkaisemisesta. Alun perin minulla oli tarkoitus haastatella ainakin osaa tiedonantajista. Tein vain yhden haastattelun. Haastateltavana ollut henkilö oli ensimmäisiä minuun yhteyttä ottaneista tiedonantajista. Sitten sain tiedonantajien yhteydenottoja ympäri Suomea ja jouduin kustannussyistä luopumaan suunnitelmasta kerätä aineistoa haastattelemalla. Syksyn 2005 aikana sain 14 tiedonantajalta vastaukset. Saatua aineistoa ei ollut riittävä. Tammikuussa 2006 lähetin ilmoituksen uudelleen julkaistavaksi mediassa. Tälläkään kertaa minulla ei ole tarkkaa tietoa siitä, missä ja milloin ilmoitus julkaistiin. Kuitenkin huhtikuuhun 2006 mennessä minulle oli kertynyt 50 tiedonantajasta koostuva asuntomurtokokemuksiin liittyvää aineistoa. Tiedonantajat lähettivät minulle tekstejään kirjeitse tai sähköpostitse. Sain joiltakin tiedonantajilta suppeaa kirjallista tietoa heidän autetuksi tulemisen kokemuksistaan. Tästä syystä päädyin lähettämään teemakysymykset (liite 2) niille tiedonantajille, joiden yhteystiedot minulla oli. Näin pyrin varmistamaan riittävän rikkaan aineiston, joka antaisi vastauksia tutkimuskysymykseen. Lopulta analyysiin kuitenkin päätyi 28 tiedonantajan tarinat ilman teemakysymyksiä. Kymmenen tiedonantajaa vastasi oman tarinansa lisäksi teemakysymykseen täydentäen näin omaa tarinaansa. Osa tiedonantajista oli ottanut minuun ensin yhteyttä tiedustellen esimerkiksi mahdollisuuttaan osallistua tutkimukseen. Heille lähetin suoraan teemakysymykset ja niinpä kuusi tiedonantajaa kertoi tarinansa pelkästään

teemakysymyksiin vastaten. Kuuden tiedonantajan tarinaa pidin sopimattomina tähän tutkimukseen, koska tarinat eivät antaneet vastausta tutkimuskysymykseen. Hylkäämisen syynä oli esimerkiksi se, että henkilö kertoi toisen asuntomurtokokemuksista tai, että tarina vaikutti sekavan sisältönsä takia harhaisen ihmisen kirjoittamalta.

5.2. Tutkimusaineiston analyysi

Laadullisen tutkimuksen lähestymistapojen yhteisenä tavoitteena on löytää tutkimusaineistosta toimintatapoja, samanlaisuuksia ja eroja. Laadullisen, aineistolähtöisen hoitotieteellisen tutkimuksen perusprosessina voidaan pitää sisällönanalyysia. (Latvala & Vanhanen-Nuutinen, 2001, 21)

Aineistolähtöisessä analyysissä pyritään luomaan tutkimusaineistosta teoreettinen kokonaisuus. Siinä analyysiyksiköt valitaan aineistosta tutkimuksen tarkoituksen ja tehtävänasettelun mukaisesti. Taustalla on ajatus, että analyysiyksiköt eivät ole etukäteen sovittuja tai harkittuja. Aineistolähtöisessä sisällönanalyysissa yhdistellään käsitteitä ja näin saadaan vastaus tutkimustehtävään. Sisällönanalyysi perustuu tulkintaan ja päättelyyn. Siinä edetään tutkimusaineistosta kohti käsitteellisempää näkemystä tutkittavasta ilmiöstä. Käsitteellistämässä aineisto liitetään teoreettisiin käsitteisiin. Tuloksissa esitetään empiirisestä aineistosta muodostettu malli, käsitejärjestelmä, käsitteet ja kategoriat sekä niiden sisällöt tai aineistoa kuvaavat teemat. Tuloksissa kuvataan luokittelujen pohjalta muodostetut käsitteet tai kategoriat ja niiden sisällöt. Johtopäätösten tekemisessä pyritään ymmärtämään, mitä asiat tutkittaville merkitsevät. (Tuomi & Sarajarvi 2003 95 – 98, 115). Myös Kyngäs ja Vanhanen (1999) puhuvat sisällönanalyysistä, jonka avulla dokumentteja voidaan analysoida systemaattisesti ja objektiivisesti. Sisällön analyysimenetelmällä pyritään saamaan tutkittavasta ilmiöstä kuvaus tiivistetyssä ja yleisessä muodossa. Eskola ja Suorannan (2001, 150 - 151) mukaan on tärkeää tuntea aineisto perinpohjaisesti. Ensimmäinen tehtävä laadullisessa analyysissä on aineiston järjestäminen sen jälkeen, kun se on kerätty ja valmisteltu teknisesti käsiteltävään muotoon.

Tässä hoitotieteen alan kuuluvassa aineistolähtöisessä tutkimuksessa etsitään aineistosta asuntomurron uhrien autetuksi tuleminen kokemuksista yhtäläisyyksiä ja eroja, eri auttamisen

muotoja. Valitsin aineistoni analysointimenetelmäksi induktiivisen sisällönanalyysin, koska asuntomurron kohteeksi joutuneiden ihmisten autetuksi tulemista on tutkittu vähän ja halusin saada esille rikosten uhrien kokemukset näkyviin. Eikä valmiita käsitejärjestelmiä analyysirungoksi ollut edes saatavilla. Tässä tutkimuksessa sisällönanalyysi tehdään Kyngäksen ja Vanhasen (1999) näkemyksiä mukailleen.

Kyngäksen ja Vanhasen (1999) mukaan ennen analyysin alkua on päätettävä, analysoidaanko tutkimuksessa vain se, mikä on selvästi ilmaistu dokumentissa vai analysoidaanko myös piilossa olevia viestejä. Analyysin ensimmäinen vaihe on analyysiyksikön määrittäminen. Sen valintaa ohjaa tutkimustehtävä ja aineiston laatu. Tässä tutkimuksessa päädyin analysoimaan sen, mikä oli selvästi dokumenteissa ilmaistu. Analyysiyksiköksi valitsin lausuman. Analyysin edetessä luokitteluvaiheeseen kävi ilmi, että yksittäinen lausuma oli joissakin kohdin liian suppea analyysiyksiköksi. Jotkut yksittäiset lausumat näyttivät vääristävän sitä ajatusta, mikä kävi ilmi useamman lauseen muodostamasta ajatuskokonaisuudesta. Tällöin analyysiyksiköksi valikoitui ajatuskokonaisuus.

Analyysiyksikön valinnan jälkeen aineisto luetaan useita kertoja läpi (Kyngäs & Vanhanen 1999). Aineiston analyysiin valmistautumisen aloitin kirjoittamalla auki 44 tiedonantajan aineistomateriaalin. Aineistoa kertyi 98 A4 kokoista sivua 1,5 rivinvälillä. Kirjoitin jokaisen tiedonantajan tarinat ja teemakysymyksiensä perusteella kirjoitetut tarinat omiin Word -tiedostoihinsa. Tunnistamisen helpottamiseksi jatkossa annoin samalla jokaiselle tiedonantajalle tunnistenumeron. Tämän jälkeen luin aktiivisesti useaan kertaan läpi koko aineiston pitäen mielessä tutkimuskysymyksen alakysymyksineen. Lopulta alkuperäinen aineisto pieneni 59 sivun aineistoksi. Keräsin myös erilliseen Excel -tiedostoon tiedonantajista taustatietoja.

Aineistolähtöisen sisällönanalyysin analyysiprosessi on kolmevaiheinen käsittäen aineiston pelkistämisen, ryhmittelyn ja käsitteellistämisen (Kyngäs & Vanhanen 1999). Aineiston pelkistäminen tarkoittaa sitä, että aineistosta koodataan ilmaisuja, jotka liittyvät tutkimuskysymykseen. Tässä tutkimuksessa oltiin kiinnostuneita asuntomurron kohteeksi joutuneiden henkilöiden autetuksi tulemisen kuvauksista rikostutkintaprosessin aikana. Aloitin aineiston pelkistämisen siten, että esitin aineistolle tutkimuskysymyksen alakysymyksen ”Keihin viranomaisiin asuntomurron kohteeksi joutunut henkilö olivat olleet yhteydessä?”. Aineistosta nousi esiin neljä eri auttajatahoa, jotka olivat poliisi, vakuutusyhtiö, kriisiapu ja lähiverkosto. Näin

syntyi auttajatahoista koostuva luokka. Lähiverkosto käsitti tiedonantajalle läheisten ihmisten lisäksi niitä henkilöitä, joiden kanssa rikoksen uhri oli ollut tekemisissä asuntomurtoon liittyen. Kriisiapu muodostui sosiaali- ja terveystoimen sekä kolmannen sektorin ammattiauttajista. Seuraavaksi avasin omat Excel -taulukot neljälle auttajataholle helpottaakseni aineiston käsittelyä. Esitin aineistolle alakysymyksen ”Minkälaista apua ja tukea he saivat?” lisäksi muutkin tutkimustehtävään kuuluvat alakysymykset. Koodasin auttajataho kerrallaan alakysymyksiin liittyvät alkuperäiset ilmaisut, joista tein pelkistykset. Toteutin teknisesti pelkistykseen siten, että ensimmäiseen taulukon sarakkeeseen kirjoitin tiedonantajalle antamani tunnistenumeron. Seuraavaan sarakkeeseen kirjoitin alkuperäiset ilmaukset samoilla termeillä kuin ne aineistossa olivat. Sitten kirjasin pelkistetyt ilmaukset viereiseen sarakkeeseen. Koodasin alkuperäiset ja pelkistetyt ilmaisut samoilla tunnistenumeroilla, jotta tarvittaessa pelkistetyt ilmaukset voitaisiin jäljittää alkuperäistekstistä. Tunnistenumero muodostui tiedonantajalle annetusta järjestysnumerosta ja kirjatun lauseen järjestysnumerosta. Käytin värejä hyväkseni helpottaakseni kokonaisaineiston hallintaa. Kun olin kirjannut pelkistetyn ilmauksen Excel -taulukon sarakkeeseen ja antanut ilmaisulle tunnistenumeron, värjäsin alkuperäisen ilmaisun ja pelkistykseen samalla värillä merkiksi tämän työvaiheen loppuun saattamisesta. Samalla värillä alleviivasin myös paperiversioon vastaavan ilmaisun merkiksi siitä, että kyseinen ilmaisu on huomioitu.

Kyngäksen ja Vanhasen (1999) mukaan aineistolähtöisen sisällönanalyysin seuraava vaihe on ryhmittely. Siinä etsitään pelkistettyjen ilmauksien samanlaisuuksia ja erilaisuuksia. Samaa tarkoittavat ilmaisut yhdistetään samaan luokkaan ja luokalle annetaan sen sisältöä kuvaava nimi. Muodostettaessa induktiivisesti luokittelua tutkija päättää tulkintaansa hyväksi käyttäen, mitkä ilmaisut voidaan yhdistää samaan luokkaan ja mitkä eivät sinne sovi. Tähän vaiheeseen kuuluu jo aineiston käsitteellistämistä. Ryhmittelin pelkistettyjä ilmauksia auttajataho kerrallaan etsien niistä samanlaisuuksia sekä erilaisuuksia. Samanlaisuuksia sisältävät ilmaisut kokosin omiin luokkiinsa. Työvaihe oli vaativa ja edellytti oman tulkinnan käyttöä. Ryhmittelyn myötä aineistosta luokittuivat eri auttamismuotojen sisältöjä, jotka kuvasivat sisällöllisesti muodostuneita neljää auttamisen luokkaa, jotka olivat ohjeet ja neuvot, ymmärrys ja tuki, tiedot sekä konkreettinen apu. Käsitteellistämisen myötä syntyi auttajatahoista muodostuva luokka, auttamisen tavoista muodostuva luokka sekä kunkin auttamistavan sisältöjä kuvaavat luokat. Sisällöt kuvaavat autetuksi tulemistä ja tyydyttämätöntä avun tarvetta. Sisällöt ovat osittain samanlaiset ja osittain erilaiset riippuen auttajatahosta.

5.3. Tutkimuksen eettiset kysymykset

Ihmisoikeudet muodostavat ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettisen perustan. Tutkittavien suojaan kuuluu se, että tutkija selvittää tutkimukseen osallistuville tutkimuksen tavoitteet, menetelmät ja mahdolliset riskit sekä sen, että tutkimukseen osallistuvalla on oikeus keskeyttää tutkimuksessa mukana olo halutessaan. Tutkijan tehtävänä on turvata tiedonantajien oikeudet ja hyvinvointi. Tutkimustietojen on oltava luottamuksellisia ja osallistujien tunnistamattomuus on varmennettava. Tutkimuksen uskottavuus ja eettiset ratkaisut liittyvät yhteen. Uskottavuus perustuu siihen, että tutkija noudattaa hyvää tieteellistä käytäntöä. (Tuomi & Sarajärvi 2003)

Tässä tutkimuksessa tiedonantajat haettiin lehti-ilmoitusten ja internetin avulla. Tästä syystä tutkimuslupaa ei tarvinnut hakea minkään tahon eettiseltä toimikunnalta. Toisaalta tällöin korostuu enemmän tutkijan vastuu tutkimuksen eettisistä kysymyksistä. Tässä tutkimuksessa tutkimukseen osallistumisen vapaaehtoisuus toteutui siten, että tiedonantaja itse päätti yhteydenottamisesta tutkijaan ja tutkimukseen osallistumisesta. Nimettömänä vastaaminen oli myös mahdollista. Valtaosa tutkittavista ilmoitti tutkijalle nimensä ja yhteystietonsa.

Myös tutkittavien tunnistamattomuus tutkimusraportissa on yksi tutkimuksen eettisyyden kannalta huomioon otettava seikka. Tässä tutkimuksessa tutkimusraportti kirjoitettiin siten, ettei tutkimukseen osallistuneita voida tunnistaa. Käytännössä tämä toteutui niin, että jätin raportista pois kaikki henkilöiden, paikkakuntien ja valtioiden nimet. Näin varmistin sen, ettei tiedonantajien henkilöllisyys tule esille eikä heitä voi tunnistaa tutkimusraportista. Suoria lainauksia valitessani pohdin jokaisen lainauksen kohdalla erikseen tunnistettavuuskysymystä. Tämän lisäksi saatua tutkimusaineistoa käytetään ainoastaan tässä tutkimuksessa.

Osalle tiedonantajista lähetettiin tutkimukseen liittyviä teemakysymyksiä. Teemakysymysten mukana lähti saatekirje (liite 2). Kirjeestä kävi ilmi, että osallistuminen tutkimukseen on vapaaehtoista. Saatekirjeessä on mukana myös tutkimukseen osallistumisen suostumuskirje, jonka halutessaan sai palauttaa. Tosin kirjeessä mainittiin myös se, ettei suostumuslupan palauttaminen ole välttämätöntä. Suostumukseksi tulkittiin se, että tiedonantaja lähetti kirjoituksensa tutkijalle. Saatekirjeessä kerrottiin tutkimuksen tarkoitus. Koska kotiin tehty asuntomurto voi olla sen kokeneelle traumaattinen kokemus, saattoi tutkimukseen osallistuminen nostaa mieleen ahdistavia

tunteita. Saatekirjeessä tuotiin tämä asia selkeästi esille ja tiedonantajilla oli mahdollisuus ottaa tutkijaan yhteyttä pyytääkseen keskusteluapua tarvittaessa. Yksikään tiedonantaja ei ottanut yhteyttä tämän takia. Toisaalta kokemuksista kirjoittaminen saattoi toimia jollekulle myös kokemuksen purkamiskanavana. Jotkut tiedonantajat siitä mainitsivatkin tekstissään.

5.4. Tutkimuksen luotettavuus

Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta arvioitaessa sitä voidaan tarkastella tutkimusaineiston arvioinnin, analyysin ja raportoinnin suhteen. Yhtenä luotettavuuden kriteerinä pidetään myös sitä, valottaako tutkimus uusia puolia tutkittavasta ilmiöstä. (Nieminen 1997) Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta arvioidaan aineiston laadun ja analyysin sekä tutkimustulosten esittämisen näkökulmista. Lukija voi arvioida tutkimusprosessin kulkua ja tulosten luotettavuutta, kun tutkija on selostanut aineiston systemaattisen etenemisen (Kyngäs & Vanhanen 1999).

Tutkimuksen aiheesta kiinnostuin alun perin siksi, että tuolloin työskentelin rikoksen uhrien kanssa. Huomioin tuolloin, etteivät asuntomurron kokeneet henkilöt hakeutuneet rikoksen uhreille suunnattujen palvelujen piiriin ja pohdin syitä siihen. Arvelin myös, että asuntomurtokokemus saattaa vaikuttaa traumaattisesti sen kokeneeseen, jolloin ulkopuolisen avun saaminen saattaisi helpottaa kokemuksesta selviytymistä. Minulla oli myös omakohtainen kokemus lähipiirissä tapahtuneesta asuntomurtokokemuksesta ja sen aiheuttamista traumaista.

Asuntomurron kokeneiden henkilöiden kokemuksia autetuksi tulemisesta on olemassa verraten vähän tutkimustietoa. Asuntomurron kokeneilta ihmisiltä itseltään saataisiin uutta tietoa autetuksi tulemisesta ja avun eri muodoista laadullisin tutkimusmenetelmin. Tässä tutkimuksessa tiedonantajiksi haettiin asuntomurron kokeneita henkilöitä. Näin pyrittiin varmistamaan omakohtainen kerronta, rikoksen uhrien näkökulma. Kirjallista tutkimusaineistoa kertyi riittävästi laadullisen tutkimuksen tekemiseen. Tosin saattaa olla, että teemahaastattelun avulla olisin saanut rikkaampaa aineistoa, mutta kustannussyistä jouduin luopumaan teemahaastattelusuunnitelmista ja päädyin keräämään aineiston kirjallisessa muodossa.

Pyrin tutkimusanalyysin luotettavuuteen. Kirjoitin kaikki vastaukset Word -tiedostoiksi alkuperäisaineistosta. Luin vastauksia läpi useaan otteeseen tutkimuksen eri vaiheissa. Analyysin aikana palasin aika ajoin alkuperäisaineistoon muun muassa halutessani tarkistaa lausumia ja niiden merkityksiä laajemmasta tekstikokonaisuudesta. Pelkistämisvaiheessa pyrin käyttämään pelkistetyissä ilmauksissa samoja käsitteitä kuin alkuperäisilmauksissa. Tulkintaa käytin aineiston luokittelussa. Tulkinnan oikeellisuutta tarkistin useaan otteeseen palaamalla uudestaan alkuperäisaineistoon sekä sieltä nousseisiin pelkistettyihin ilmauksiin. Luokitukset nousivat aineistosta. Ennalta määrättyä kehikkoa ei ollut. Aineiston analyysin luotettavuutta olen pyrkinyt parantamaan kirjoittamalla raporttiin tutkittavien suoria sanatarkkoja ilmauksia.

Tämä tutkimus tuo uutta sisältöä siihen, miten asuntomurron kohteeksi joutunutta rikoksen uhria voisi auttaa ja sen, ketkä olivat merkittävimmät auttajatahot. Raportoinnissa olen pyrkinyt tulosten ja analysoinnin suhteen tarkkaan, yksityiskohtaiseen ja selkeään raportointiin sekä analyysin kuvaukseen, että lukijan olisi sitä helppo seurata. Vaikka tutkimuksessa autetuksi tulemisen kokemuksia kartoitettiin vain asuntomurron kohteeksi joutuneilta henkilöiltä, niin tuloksia voisi hyödyntää ylipäättään rikoksen uhreja ja traumaattisen tapahtuman kokeneita autettaessa.

6. TUTKIMUSTULOKSET

6.1. Taustatietoja

Kokosin aineistosta taustatietoja, vaikka tiedonantajilta ei pyydettykään mitään erityisiä taustatietoja. Tiedonantajista naisia oli 36 ja miehiä 8. Murrot olivat tapahtuneet eri puolilla Suomea, kahden tiedonantajan murtokokemukset olivat tapahtuneet ulkomailla. Murrot olivat kohdistuneet 21 omakotitaloon, 2 rivitaloon, 10 vapaa-ajan -asuntoon ja 10 kerrostaloasuntoon. Lisäksi murto tehtiin neljässä tapauksessa muuhun, kotiin rinnastettavaan paikkaan tai aineistosta ei käynyt ilmi murtopaikkaa. Kuusi tiedonantajaa oli kokenut useamman kuin yhden murron. Suurin osa murroista oli tehty 1990 ja 2000 -luvulla, mutta osa tiedonantajista kertoi murtokokemuksistaan 1950 ja 1970 -luvuilta. Kaikki eivät maininneet tapahtumavuotta. Tiedonantajista kahdeksan kertoi yllättäneensä murtautujan murtopaikalta. Tiedonantajista viisi

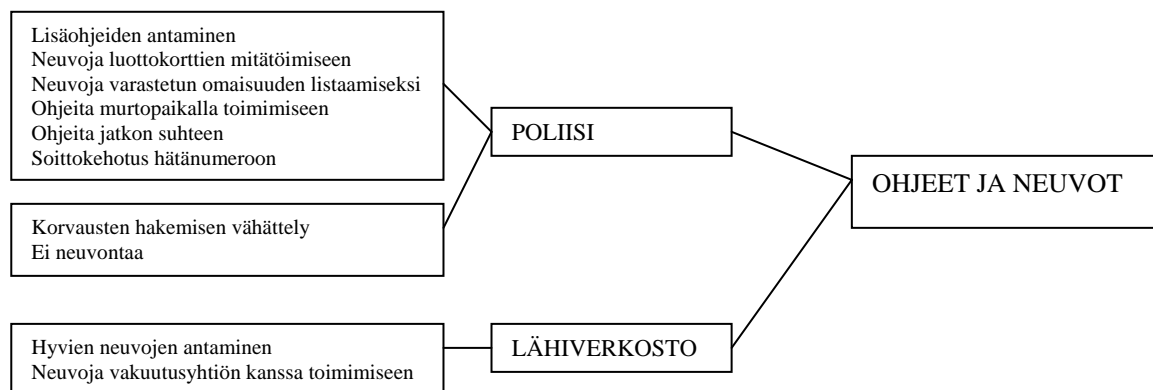
kertoi tavalla tai toisella tunteneensa murtautujan. Tiedonantajista yhdeksän oli murtokokemuksesta johtuen joko joutunut muuttamaan pois kodistaan tai edelleen mietti poismuuttoa.

6.2. Autetuksi tuleminen rikostutkintaprosessin aikana

Tutkimuksen tarkoituksena oli kuvailla asuntomurron kohteeksi joutuneiden ihmisten kokemuksia siitä, minkälaista apua ja tukea he olivat saaneet rikostutkintaprosessin aikana. Aineiston perusteella muodostui luokitusmuotoinen käsitteellinen kokonaisuus, jonka nimesin ”Asuntomurron kohteeksi joutuneiden henkilöiden auttajatahot ja auttamisen muodot”. Se sisältää autetuksi tulemisen muodot, niiden sisällöt ja auttajatahot (liite 3). Tässä tutkimuksessa on käynyt selville, että asuntomurron kokeneet henkilöt olivat tulleet autetuksi erilaisin muodoin eri auttavien tahojen toimesta, mutta toisaalta avun tarve oli jäänyt osalla tyydyttämättäkin. Auttavat tahot -luokka muodostui seuraavista tahoista: poliisi, vakuutusyhtiö, kriisiapu ja lähiverkosto. Autetuksi tulemisen muodot luokittuivat seuraavasti: ohjeet ja neuvot, ymmärrys ja tuki, tiedot sekä konkreettinen apu. Lisäksi omat luokkansa muodostivat autetuksi tulemisen muotojen sisällöt siten, että omassa ryhmässään olivat autetuksi tulemisen muotojen sisällöt ja omassa ryhmässään on kyseiseen auttamismuotoon ja auttajatahoon liittyvät autetuksi tulemisen muotojen sisällöt, joita tutkittavat eivät olleet saaneet, vaikka olisivat niitä tarvinneetkin.

6.2.1. Ohjeet ja neuvot

Tässä tutkimuksessa ohjeilla ja neuvoilla tarkoitetaan sellaista asuntomurron kokeneille auttajatahojen antamaa ohjeistusta tai neuvontaa, joka on auttanut rikoksen uhreja toimimaan murtotapahtumaan jälkeen siten, että toiminta oli heitä hyödyttänyt tai sellaista ohjeistusta, josta he olisivat hyötäneet, jos he olisivat sellaista saaneet. Ohjeet ja neuvot tarkoittavat yleisellä tasolla saatua ohjeistusta sekä yksityiskohtaista ohjeistusta jonkun tietyn asian suhteen.

KUVIO 1. Ohjeet ja neuvot

Poliisi

Ohjeita ja neuvoja -luokassa poliisin antamat ohjeet ja neuvot tarkoittivat ohjeistusta murtopaikalla toimimiseen ja ylipäättään jatkotoimenpiteisiin. Yksityiskohtaiset ohjeet ja neuvot tarkoittavat poliisin antamaa neuvontaa siitä, miten listata varastettu omaisuus ja miten mitätöidä luottokortit. Toisaalta tiedonantajat saattoivat jäädä kokonaan ilman ohjeita ja neuvoja tai poliisi vähätteli vakuutuskorvausten hakemisen hyödyllisyyttä.

Osa tiedonantajista pelkästään kertoi saaneensa neuvoja. Jotkut kuvailivat saamiaan neuvoja ja ohjeita yksinkertaisesti lisäohjeiksi. Osa vuorostaan kertoi, minkälaisia ohjeita ja neuvoja he saivat. Esimerkiksi jotkut tiedonantajat saivat poliisilta ohjeen, ettei murtopaikalla saanut koskea mihinkään tai ettei saanut mennä sisälle. Tiedonantajat saivat poliisilta myös ohjeita jatkotoimenpiteiden suhteen. Eräs tiedonantaja sai neuvoja luottokorttien mitätöimiseen. Eräs tiedonantaja kuvaili saamiaan ohjeita seuraavasti:

Soitin paikallisen poliisin numeroon, josta käskettiin soittamaan hätänumeroon, josta sain sitten ohjeita ja josta ilmeisesti soitettiin tyttärelleni lisää ohjeita. (14)

Osa tiedonantajista kertoi saaneensa poliisilta neuvoja, mutta eivät tarkemmin kertoneet miten olivat neuvojen saannin kokeneet eikä heidän kokemuksensa muutoinkaan selvinnyt tekstiyhteydestä. Joidenkin tiedonantajien sekä myönteiset että kielteiset kokemukset kävivät tekstistä ilmi. Myönteisiin kokemuksiin sisältyi muun muassa se, että tiedonantajat kokivat poliisin

antamien neuvojen ja ohjeiden auttaneen. Erästä tiedonantajaa poliisi oli neuvonut listaamaan kaiken varastetun omaisuuden, jonka perusteella vakuutusyhtiö oli sitten korvannut heille kaiken. Kyseinen tiedonantaja oli varsin tyytyväinen poliisin toimintaan. Toinen tiedonantaja oli kokenut rauhoittuneensa ulkoisesti saatuaan poliisilta neuvoja jatkoon suhteen ja vielä lupauksen siitä, että poliisi tulee paikanpäälle. Tosin tämä tiedonantaja kuvasi kokemuksiaan edelleen kertoen, että sisäisesti hänestä tuntui edelleen uskomattomalta. Joillakin tiedonantajilla oli sekä myönteisiä että kielteisiä kokemuksia tapahtumasta. Myönteiset ja kielteiset kokemukset saattoivat näyttäytyä asiakokonaisuudesta, kuten tässä seuraavassa:

Sitten mä soitin poliisille, tein rikosilmoituksen. Poliisia ei ollut tavattavissa, vaan ilmoitettiin, että noin kahden, kolmen tunnin päästä toiselta paikkakunnalta saapuu virkavalta paikalle. Välittömästi tämän jälkeen rikosilmoituksen vastaanottanut poliisi tietysti ilmoitti, ettei sisällä missään tapauksessa saa mennä eikä lähialueilla saa liikkua... (1, haastattelu)

Sama tiedonantaja joutui siis odottamaan kolme tuntia ennen kuin pääsi lopulta kotiinsa. Hän kuvasi odotusaikaa raastavan tuskaiseksi. Tästä kokemuksestaan hän kertoi seuraavasti:

Loppujen lopuksi tutkinnat oli tehty ja mä pääsin itte sisälle, niin kaikki vaatteet esimerkiksi naulakoista, makuuhuoneesta, kaikki mitä nyt asunnossa voi olla sun omaa käyttöä varten, kaikki hyllyt oli tyhjätty ja revitty lattialle... Ärtymys siinä tulee, kun omaa sisimpää joku toinen ulkopuolinen tunkeutuu ja tekee tällä laikka ja polkee vielä kaiken... Mikä raivo, mikä siinä oli... (1, haastattelu)

Tyydyttämättömän avun tarpeesta osa tiedonantajista kertoi, etteivät he olleet saaneet mitään neuvontaa poliisilta. Eräs tiedonantaja muisteli 50 vuotta sitten tapahtuneesta murrosta, etteivät poliisit olleet heitä neuvoneet mitenkään. Kielteisenä asiana mainittiin myös se, että poliisi oli vähätellyt korvausten hakemista. Eräs tutkittava kertoi saaneensa poliisilta neuvon, ettei vaatisi mitään vahingonkorvauksia, koska korvausten saaminen oli vaikeaa.

Lähiverkosto

Tässä tutkimuksessa lähiverkostolla tarkoitetaan niitä tiedonantajien läheisiä tai muita henkilöitä, joiden kanssa asuntomurron kokenut oli ollut tekemisissä murtoon liittyen. Näitä tiedonantajien mainitsemia henkilöitä olivat oma puoliso, perhe, äiti, sisarukset, sukulaiset, ystävät, tuttavat, työtoverit, saman kokeneet henkilöt, naapurit sekä lisäksi kampaaja, pubin pitäjä, lasi- ja koruliikkeiden työntekijät, vuokranantaja sekä isännöitsijä. Lähiverkoston antamalla ohjeilla

tarkoitetaan yleisellä tasolla lähiverkoston antamaa neuvontaa, jonka tiedonantajat kokivat hyväksi sekä neuvontaa siitä, miten vakuutusyhtiöiden kanssa tulisi toimia asuntomurtotapauksen liittyen.

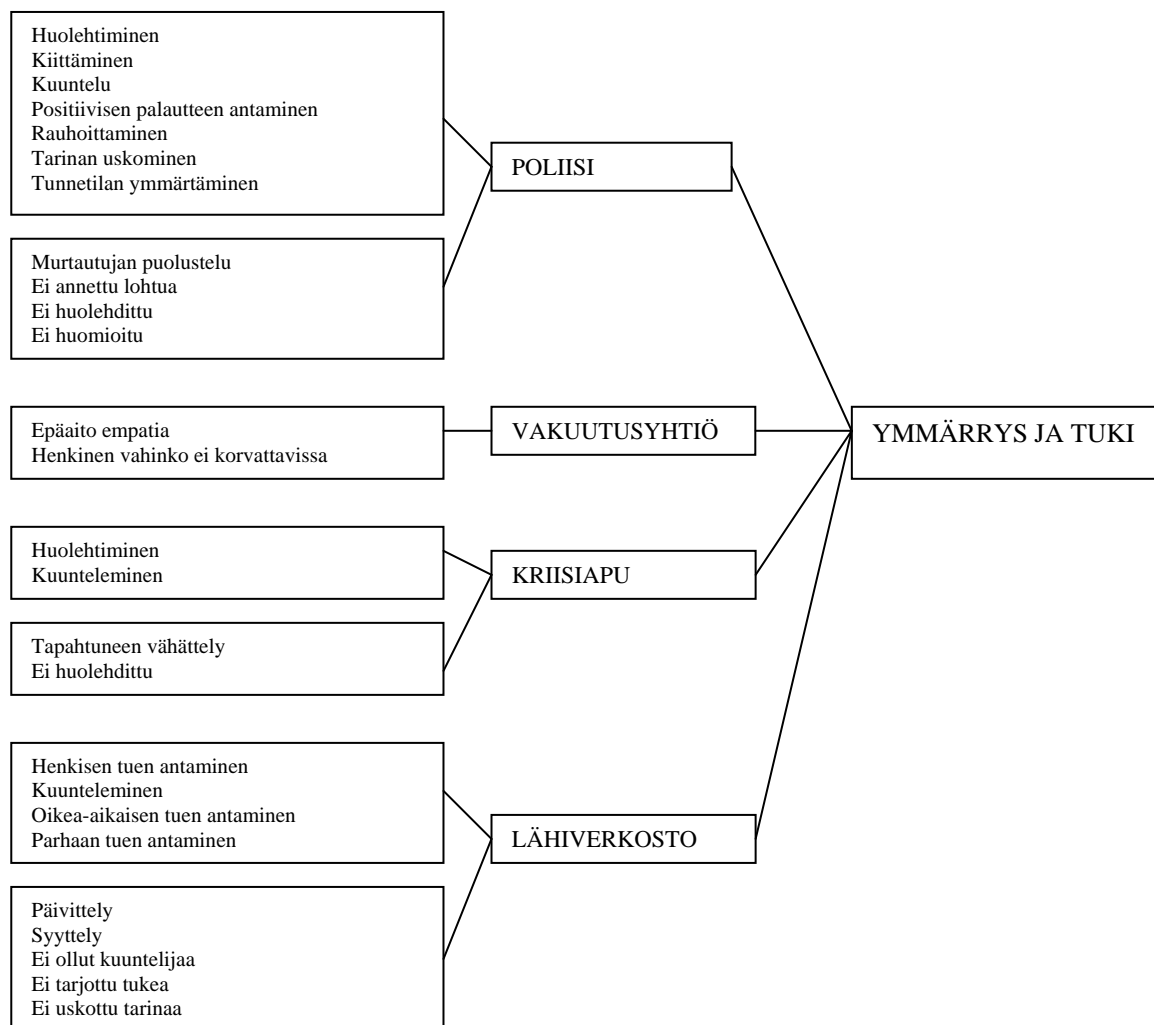
Muutama tiedonantaja kertoi saaneensa neuvoja ja ohjeita lähiverkostoltaan. Eräs tiedonantaja kuvaili sukulaisilta saamiaan neuvoja pelkästään hyviksi, kuten seuraavassa:

Sisaren tyttärenti tuli heti ensimmäisenä iltana poikaystävänsä kanssa katsomaan minua ja laittoivat tuon turvaketjun oveen ja antoivat hyviä neuvoja. (16)

Toinen tiedonantaja kertoi saaneensa vakuutusasiamiehenä toimivalta ystävältä ohjeita siihen, miten vakuutusyhtiön kanssa toimitaan. Kyseinen tiedonantaja koki onnekseen sen, että oli saanut tältä ystävältään neuvoja.

6.2.2. Ymmärrys ja tuki

Ymmärryksellä ja tuella tarkoitetaan erilaisia henkisen avun ja tuen muotoja, kuten esimerkiksi huolehtiminen, kuunteleminen, rauhoittaminen, tunnetilan ymmärtäminen ja positiivisen palautteen antaminen. Ymmärrys ja tuki ovat erilaisia läsnä olemisen muotoja, joiden kautta asuntomurron kohteeksi joutunut henkilö koki tullessa ymmärretyksi. Ymmärrys ja tuki ovat apua, joka ei välttämättä näydy konkreettisesti. Ymmärryksen ja tuen puute tarkoittaa sitä, että rikoksen uhri ei koe saavansa auttajalta ymmärrystä ja tukea, eikä tältä osin kokenut tullessa autetuksi. Käytännössä tämä tarkoitti erimuotoisesti rikoskokemuksen kanssa yksinjäämistä, mutta myös esimerkiksi auttajan päivittelyä tapahtuneesta, syyllistämistä sekä auttajan välittämää epäaitoa empatiaa.

KUVIO 2. Ymmärrys ja tuki

Poliisi

Tässä tutkimuksessa kävi ilmi, että poliisin osoittama ymmärrys ja tuki oli monimuotoista. Poliisi huolehti, kuunteli ja rauhoitteli rikoksen uhria, uskoi tämän tarinaa ja ymmärsi tunnetilaa. Lisäksi poliisi antoi tiedonantajille positiivista palautetta. Ymmärrys ja tuki jäivät saamatta silloin, kun poliisi ei huolehtinut, ei huomioinut eikä antanut lohtua tai kun poliisi puolusteli murtautujan toimintaa.

Huolehtiminen oli yksi ymmärryksen ja tuen muoto. Sitä poliisi osoitti esimerkiksi kyselemällä kuulumisia tai varmistamalla, ettei asuntomurron kohteeksi joutunut jäänyt yksin asuntoonsa

murtotapahtuman jälkeen.

Miespoliisi soitti jonkun ajan kuluttua minulle, kyseli voinko mennä jonkun luo yöksi tai voiko joku tulla kaveriksi, ja päivitteli vain että taisi olla kova kokemus... (5)

Positiivista palautetta poliisi antoi eräälle tiedonantajalle kehumalla hyväksi tämän tekemää varastetun omaisuuden listaa. Poliisi esitti tästä tiedonantajalle kiitoksensa. Eräs toinen tiedonantaja muisteli 1950-luvulla tapahtunutta kotiinsa tehtyä varkautta, jonka tekijöinä olivat naapurin tytöt. Tiedonantaja kertoi saaneensa juosten kiinni yhden tytöistä ja kurittaneensa häntä ruumiillisesti. Tiedonantajan hämmästykseksi poliisi kiitteli häntä jälkepäin tästä kuritustoimenpiteestä.

Tämän kuritusoperaation jälkeen menin heti aamulla kertomaan toimenpiteeni nimismiehelle. Vähän säikähdin, kun hän ponnahti kiireesti pystyyn ja lähti kävelemään kohti minua, mutta hän ojensikin kätensä kiitokseksi, kiitteli oikeen lämpimästi ja sanoi, että tämä kuristus ei heidän puoleltaan onnistuisi ja tulisi hänestä pianaikaa virkaheitto. (4)

Rauhoittaminen tarkoitti sitä esimerkiksi, että poliisi sai tiedonantajan rauhoittumaan siten, että lähti heti tutkimaan tilannetta. Eräs tiedonantaja muisteli lapsuudessa tapahtunutta murtoa, jolloin poliisi oli rauhoitellut heitä murtopaikalla käydessään sanoen, ettei heitä tarvitse pelätä. Erästä toista tiedonantajaa poliisi rauhoitteli seuraavalla tavalla:

Kerroin poliisille, että meinasin mennä keittiöön katsomaan, poliisi sanoi, onneksi et mennyt, olisi voinut käydä huonosti. (2)

Ymmärrykseen ja tukeen sisältyi myös se, että poliisi uskoi tiedonantajan tarinan. Tarinaan uskomisen näyttäytyi esimerkiksi siten, että poliisi alkoi tutkia tapahtunutta murtoa. Eräs tiedonantaja kuvaa tarinaan uskomista seuraavasti:

Kummallista oli, ettei ovessamme ollut murtojälkiä. Poliisi kuitenkin uskoi tarinaani ja alkoi tutkia asiaa. (45)

Ymmärrystä ja tukea osoitti myös se, että poliisi ymmärsi rikoksen uhrin tunnetilaa. Poliisi osoitti ymmärtävänsä tiedonantajan tunnetiloja esimerkiksi vakuuttamalla, että tunnekuuhu on luonnollista ja poliisille tuttua kuultavaa. Ymmärrystä ja tukea oli myös se, että poliisi kuunteli tiedonantajaa. Eräs tiedonantaja kertoi, kuinka ystävällinen poliisi oli kuunnellut hänen vuodatustaan.

Useilla tiedonantajilla oli myönteisiä kokemuksia poliisilta saamastaan ymmärryksestä ja tuesta. Jotkut tiedonantajat olivat kokeneet poliisin suhtautuneen heihin ystävällisesti. Eräs tiedonantaja kuvasi kokemuksiaan kertomalla, että poliisi oli ymmärtänyt miellyttävällä tavalla perheen kokemaa henkistä ahdistusta. Eräs toinen tiedonantaja, jonka tunnekuohua poliisi oli ymmärtänyt, koki poliisin suhtautuvan häneen ymmärtäväisesti. Kolmas oli kokenut myönteisesti poliisin antaman positiivisen palautteen, jonka poliisi oli välittänyt hänelle tarralappusen välityksellä.

Pieni ele, esitutkintapöytäkirjan laatijan tarralappu puhtaaksikirjoitetun listan päällä, lämmitti mieltä kaikkein eniten: ”Tässä ilmoitusjäljennös teille ja KIITOS todella hyvästä listasta! Tällaisia tulee todella harvoin... (32)

Aina tiedonantajat eivät olleet saaneet poliisilta ymmärrystä ja tukea. Tiedonantajien negatiiviset kokemukset saattoivat näyttäytyä siten, ettei tiedonantaja saanut lohdun tunnetta poliisin kanssa asioidessaan. Ymmärryksen ja tuen puute oli myös esimerkiksi sitä, ettei rikoksen uhria oltu huomioitu. Eräs tiedonantaja kuvaa huomiotta jäämistä seuraavasti:

Kaiken kaikkiaan homma meni niin, että viranomaiset ratkaisivat rikoksen, mutta ihmisiä, siis MEITÄ ei millään tavoin huomioitu. Ei kukaan kysellyt, tarvitaanko apua (siis viranomaisten taholta). (43)

Niin ikään ymmärrys ja tuki jäi saamatta, jos poliisi ei huolehtinut tiedonantajista esimerkiksi kysymällä heiltä voinnistaan. Ymmärrys ja tuki jäivät saamatta myös silloin, jos poliisi oli puolustellut murtautujan tekemisiä. Eräs tiedonantaja kertoi tästä seuraavasti:

Tiedustelin poliisilta, voisimmeko saada tai voisiko tyttääremme saada terapiahoitoa. Vastaus oli, ettei tämä murtautuja tiennyt tehdessään mitä vammoja hän voi henkisesti aiheuttaa teollaan. (13)

Vakuutusyhtiö

Tiedonantajien teksteistä ei löytynyt vakuutusvirkaileijoiden rikoksen uhreille suunnattuja ymmärryksen ja tuen muotoja. Kun taas ymmärryksen ja tuen puute saattoi näyttäytyä siksi, ettei tiedonantajien mukaan henkistä vahinkoa voi ylipäättään korvata rahalla. Eräs tiedonantaja korosti tätä kokemustaan siitäkin huolimatta, että vakuutusyhtiö oli korvannut kaikki vahingot rahallisesti. Ymmärryksen ja tuen puute näyttäytyi vakuutusvirkaileijan osoittamana epäaitona empatiana. Vakuutusasioita hoitaessaan eräs tiedonantaja oli kokenut virkaileijan suhtautuneen häneen tätimäisen holhoavasti. Tämän tiedonantajan mukaan virkaileija puhutteli häntä alentavasti. Lisäksi virkaileija oli tiedonantajan mukaan ”lässyttänyt” ymmärtävänsä, että asiakas oli kokenut

järkytyksen. Tämä tiedonantaja kuvasi kokemustaan seuraavasti:

Epäaito empatia nosti niskavillat pystyyn! (32)

Kriisiapu

Tässä tutkimuksessa kriisiavun antajiksi käsitettiin kaikki tiedonantajien mainitsemat sosiaali- ja terveystoimeen kuuluvat kunnan sekä kolmannen sektorin tahot, joiden kanssa asuntomurron kokeneet henkilöt olivat olleet tekemisissä murtoon liittyen. Tiedonantajat mainitsivat sosiaali- ja terveystoimen tahoista seuraavat: työterveyshoitaja, sosiaalityöntekijä, vyöhyketerapeutti, auttavan puhelimen työntekijä ja lääkäri. Kriisiavun kautta saatu ymmärrys ja tuki muodostuivat kuuntelemisesta ja huolehtimisesta. Toisaalta ymmärrys ja tuki jäivät saamatta, mikäli asuntomurron uhri koki, ettei kriisiavun edustaja ollut huolehtinut hänestä tai mikäli hän vähätteli asuntomurtotapahtumaa.

Tiedonantajien kokema huolehtiminen näyttäytyi muun muassa siten, että ammattiauttaja tiedusteli rikoksen uhrin vointia tai jaksamista. Huolehtiminen näyttäytyi myös ammattiauttajan pyyntönä tulla keskustelemaan tai kehotuksena tarvittaessa hakeutua uudelleen avun piiriin.

Työterveyshoitaja ja lääkäri kuuntelivat kertoessani tapahtuneesta. Lääkäri kehotti hakemaan apua tarvittaessa. (19)

Jokunen päivä tapahtuman jälkeen soittivat ... sosiaalitoimiston nuoriso-osastolta ja kyselivät vointiamme ja sanoivat, että he tietävät, että ko tapahtuman uhreiksi joutuneet jätetään usein yksin. (38)

Minulla sattui olemaan aika vyöhyketerapeutille sairaslomaviikon aikana, jonka luona sitten kävin ja kerroin hänelle kaiken tapahtuneen, kyllä sitä vieläkin hänen kanssaan ihmetellään tätä elämän kovuutta ja raakuutta. (5)

Eräs tiedonantaja kertoi, että työterveyslääkärin kiireettömyys oli tuntunut rauhoittavalta ja siitä oli seurannut myönteinen kokemus kuulluksi tulemisesta. Eräs toinen tiedonantaja kertoi kyllä tulleen kuulluksi, mutta siitä huolimatta hän ei ollut vielä kokonaan selvinnyt tapahtuneesta. Kolmas tiedonantaja oli kokenut tulleen kuulluksi ammattiauttajien taholta, vaikka yksi työterveyshoitajista olikin jo ruvennut ihmettelemään sitä, ettei hän vielä ole selvinnyt kokemastaan.

Kriisiavusta saatu tuki ja ymmärrys jäi toisinaan tyydyttämättä. Joidenkin tiedonantajien mukaan

ymmärrys ja tuki jäivät saamatta siksi, ettei heistä huolehdittu. Tästä eräs tiedonantaja kertoi, ettei työterveyshuolto välittänyt mitenkään asiasta. Erään tiedonantajan kokemus oli, ettei heidän perheestään lainkaan huolehdittu heidän joutuessa asuntomurron kohteeksi ulkomailta asuessaan. Kukaan ei kysynyt häneltä, pystyykö hän jäämään lasten kanssa yöksi murtoa seuranneena yönä. Ei myöskään mikään virallinen taho, kuten pappi, diakoni tai lakimies, ottanut heihin yhteyttä murtotapahtuman johdosta. Tämä henkilö koki jääneensä tarvitsemansa avun ulkopuolelle. Erään toisen tiedonantajan kohdalla ymmärrys ja tuki jäivät saamatta siksi, että auttavan puhelimen työntekijä oli vähätellyt hänelle huvilaan tehtyä murtoa. Auttavan puhelimen työntekijän vähättely oli tuntunut tiedonantajasta pahalta eikä hän ymmärtänyt työntekijän muistutusta siitä, että on olemassa pahempiakin asioita kuin yksi mökkimurto. Tiedonantaja korosti sitä, että hänelle asuntomurron kohteeksi joutuminen oli iso asia, koska kysymyksessä oli kuitenkin hänen kotinsa eikä mikä tahansa mökki.

Lähiverkosto

Lähiverkostolta saatu ymmärrys ja tuki muodostuivat siitä, että lähiverkostoon kuuluva henkilö oli antanut tiedonantajan tarvitsemaa henkistä tukea oikea-aikaisesti ja oli kuunnellut tätä. Ymmärrys ja tuki jäivät saamatta, koska tiedonantajalla ei ollut ketään, joka olisi häntä kuunnellut tai kuuntelija ei ollut tarjonnut tukeaan. Samaten ymmärrys ja tuki jäivät kokematta, mikäli auttaja ei ollut uskonut tarinaa, oli päivitellyt sitä tai oli syyllistänyt asuntomurron kohteeksi joutunutta henkilöä tapahtuneesta.

Monet tiedonantajat olivat saaneet ymmärrystä ja tukea lähiverkostoon kuuluvilta henkilöiltä, joko yhdeltä tai useammalta. Lähiverkoston välittämä ymmärrys ja tuki näyttäytyi kuuntelemisena, oikea-aikaisen tuen, henkisen tuen ja parhaan tuen antamisena. Jotkut tiedonantajat saattoivat kuvata saamaansa tukea ja ymmärrystä pelkästään kertomalla esimerkiksi, että lähiverkostolta saatu tuki oli suurta tai, että se oli riittävää.

Olemme toisiamme tukien yrittäneet päästä tapahtuman ylitse ja se varmaan onnistuu pikkuhiljaa, mutta kokonaan sitä ei koskaan unohda! (38)

Perheen kanssa käytiin tapausta läpi moneen kertaan ja ystävät ja tutut olivat tukena asiassa. Asian kertominen useaan kertaan helpottaa asian käsittelyä. Työkaverit olivat suuri apu asian käsittelyssä. (30)

Jotkut tiedonantajat olivat kokeneet lähiverkoston ikään kuin olleen heidän kanssaan asuntomurron tapahduttua. Eräs tiedonantaja esimerkiksi kertoi koko kylän olleen mukana, heidän rinnallaan. Tiedonantajat olivat kokeneet lähiverkostolta saadun tuen usein riittävänä eivätkä he olleet näin ollen kaivanneet tai hakeneet ammattiapua.

En myöskään tarvinnut sosiaali- enkä terveystoimen apua. Lähipiiri on kohdallani toiminut hyvin ja parhaana tukena. (27)

Jotkut kuvailivat saamaansa tukea ja ymmärrystä kertomalla pelkästään, että ystävien suhtautuminen oli ollut ymmärtäväistä ja osanottavaa. Lähiverkoston antama tuki korostui erityisen tärkeäksi tuen lähteeksi joidenkin tiedonantajien kertomuksissa. Eräs tiedonantaja kirjoitti tällaisesta seuraavasti:

Ellei olisi ollut perhettä ja ystäviä, olisin ehdottomasti tarvinnut suoran tiedon siitä, että soita vaikka terkkariin tms. Murto tuo yllättäviäkin tunteita pintaan. (32)

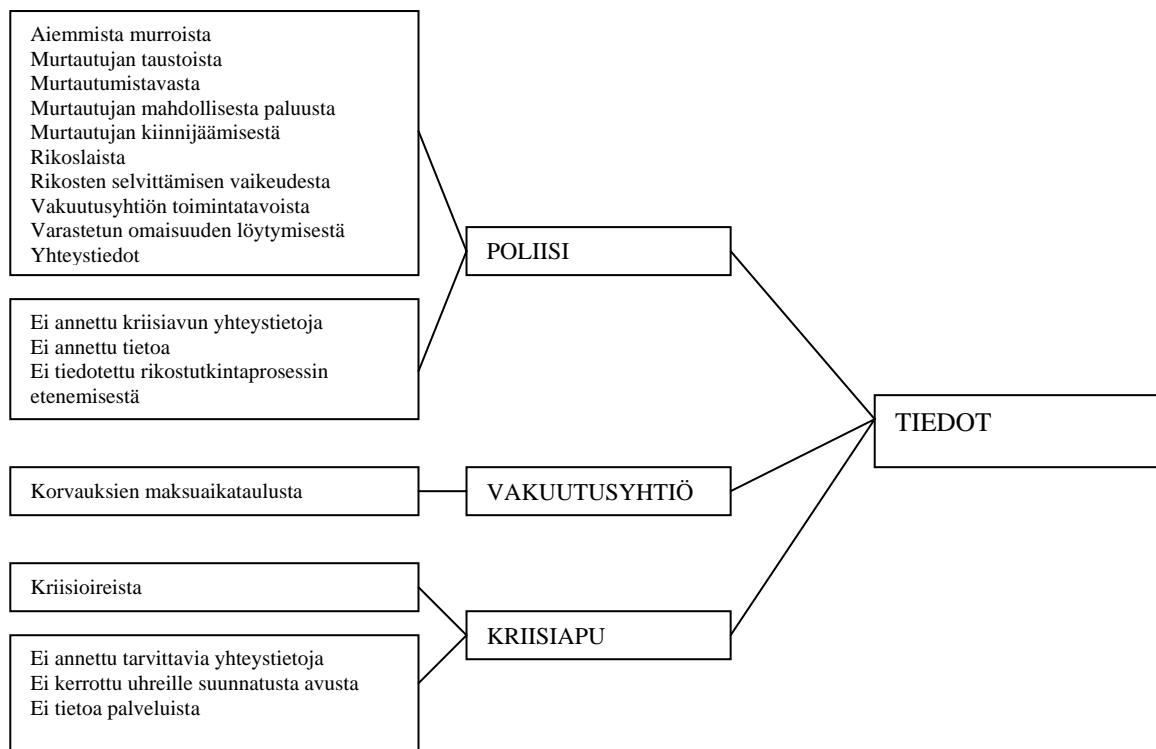
Tiedonantajat toivat esille myös ymmärrykseen ja tukeen liittyviä kielteisiä asioita. Näitä olivat muun muassa se, ettei tiedonantajalla ollut kuuntelijaa, tai lähiverkoston kuuluva henkilö oli joko vähätellyt tai päivitellyt tapahtunutta, tai ei uskonut tarinaa. Lähiverkosto ei myöskään aina tarjonnut tarvittavaa tukeaan. Jotkut tiedonantajat kertoivat, etteivät olleet saaneet tukea omalta puolisoilta. Puolisot saattoivat myös keskenään syytellä toisiaan tapahtuneesta. Eräs tiedonantaja oli kokenut kaikkein pahimpana juuri oman puolisonsa käytöksen. Puoliso oli pelotellut häntä käytöksellään ja näin yrittänyt opettaa häntä. Tiedonantaja ei ollut ymmärtänyt miehen käytöksen tarkoituksia. Eräs toinenkin tiedonantaja kertoi, ettei mies osannut miehiseen tyyliin häntä tukea, vaan sai tiedonantajan kiukkuseksi kommenteillaan. Eräs tiedonantaja oli kokenut ystävien suhtautuneen heihin epäilevästi ja kylmäkiskoisesti. Jotkut olivat kokeneet, että ystävät olivat olleet vahingoniloisia tapahtuneen johdosta. Tiedonantajilla saattoi olla myös kokemuksia siitä, etteivät olleet saaneet ymmärrystä ja tukea vieraammalta henkilöltä. Esimerkiksi eräs tiedonantaja kertoi, että vuokranantaja oli ollut vihainen hänelle, koska vuokra-asuntoon oli tehty murto. Eräs tiedonantaja puolestaan kuvasi negatiivisia kokemuksiaan seuraavasti:

...poliisi ei millään tapaa kiinnostunut tapauksesta, kaverit eivät suurimmaksi osaksi uskoneet koko juttua. Olo oli tosi raikattu silloin ja on vielä tänä päivänäkin... (31)

Autetuksi tulemisen kokemusta ei myöskään syntynyt, mikäli tutkittava oli kokenut, että lähiverkosto kohteli häntä epäasiallisesti tai mikäli lähiverkostossa ei uskottu hänen tarinaansa. Lähiverkosto oli saattanut myös suhtautua tiedonantajiin kauhistelevasti, välinpitämättömästi, syyttelevästi tai vihaisesti, jolloin kokemus konkreettisen avun saamisesta oli jäänyt ainakin osittain vajaaksi.

6.2.3. Tiedot

Tässä tutkimuksessa tiedoilla tarkoitetaan auttajatahojen antamia erilaisia asunomurtotapahtumaan liittyviä tietoja, jotka hyödyttivät rikoksen uhria prosessoimaan kokemaansa traumaattista tapahtumaa. Annettujen tietojen sisältö riippui auttajantahon ammattiin liittyvästä perustehtävästä.

KUVIO 3. Tiedot

Poliisi

Tiedonantajat saivat poliisilta monipuolisesti tietoja asuntomurtotapahtumasta. Tiedonantajat saivat poliisilta tietoa murtautujien kiinnijäämisestä ja esimerkiksi murtautujien henkilötietoja, osoitetietoja ja aiempia rikostaustoja. Lisäksi he saivat tietoa muun muassa omaisuusrikosten selvittämisen vaikeudesta, rikoslaista vakuutusyhtiön toimintatavoista sekä yhteystietoja yhteydenpidon mahdollistamiseksi.

Sain tutulta poliisilta selonteon murtautumisesta. Sain tietoa myös kotiini murtautuneen miehen iän ja osoitteen. Tai itse asiassa hänellä ei ollut vakinaista asuntoa, vaan hän oli ilmoittanut äitinsä osoitteen. Tietääkseni hän käyttää huumeita ja tekee samanlaisia murtoja. (19)

Tiedonantajat saivat poliisilta selontekoa murtautumistavoista yleensä ja tapahtuneesta asuntomurrosta. Eräs tiedonantaja sai tietää, että murtautuja oli käynyt heillä aiemminkin.

Kuulin varkaan olevan telkien takana jo aiemmin tunnistettujen korujen takia ja kuulin hänen tavoistaan käydä asunnoissa ja rikostaustoistaankin. Sain kuulla myös hänen vierailleen meillä jo edellisenä kesänä. (39)

Tiedonantajat saivat tietoa myös siitä, että murtautuja saattaa murtautua uudelleen samaan paikkaan. Niin ikään poliisit kertoivat rikoksen uhreille, mikäli olivat löytäneet heidän varastettua omaisuuttaan.

Muutaman päivän perästä poliisit soittivat, että metsästysase oli löydetty toiselta paikkakunnalta ampumistapauksen yhteydessä huumejengiläisen kellarista. (28)

Osa tiedonantajista oli kokenut myönteisesti poliisilta saadut tiedot. Eräs tiedonantaja oli kokenut helpotusta kuultuaan, että poliisi oli saanut teknistä tietoa muista samalla kadulla tapahtuneista murroista. Tieto lisäsi uhrin tunnetta siitä, että murtautuja voidaan saada kiinni.

Poliisi kertoi minulle, että sellaisella ”mutkille käännetyllä rautalangalla” taitava voro kyllä selviää tällaisesta lukosta. (16)

Kielteisinä asioina tiedonantajat mainitsivat sen, että he eivät olleet saaneet poliisilta mitään tietoa tai sitten poliisi ei ollut heihin enää yhteydessä. Jotkut tiedonantajat eivät olleet saaneet mitään tietoa rikostutkintaprosessin etenemisestä. Tiedonantajat olisivat kaivanneet myös tietoa kriisiavun

mahdollisuudesta, mutta eivät olleet tällaista tietoa poliisilta saaneet.

Poliisin pitäisi ohjata rikoksen uhria jonkun tukihenkilön vastaanotolle, josta saisi tietoa, kuinka pitäisi toimia. Moni rikoksen uhri saattaa olla sellaisessa henkisessä tilassa, ettei kykene hakemaan apua. (10)

Joka kerta olemme kutsuneet poliisit paikalle toteamaan murron jäljet. Mitään ei ole viranomaisista kuulunut sen jälkeen. Poliisit sanoivat jo ensimmäisellä kerralla, että omaisuusrikokset paljastuvat vain sattumalta. (34)

Välittömästi kun konna oli viety poliisin toimesta pois kodistamme, niin hyvin ystävällinen poliisi haastatteli meitä tapahtumasta. Siinä sitten kun he, poliisit, poistuivat sanoin, että tässä kyllä nyt tarvittaisiin kriisiapua. En saanut minkäänlaista vastausta enkä neuvoa mihin ottaa yhteyttä. (38)

Eräs tiedonantaja kertoi kielteistä kokemuksistaan, että poliisi oli luvannut vakuutusyhtiön ottavan heihin yhteyttä lähiaikoina, mutta näin ei kuitenkaan käynyt. Tiedonantaja epäili poliisin unohtaneen ilmoittaa vakuutusyhtiölle heidän tapauksestaan. Kaiken lisäksi tämä hidasti korvausprosessin etenemistä. Se tuotti tiedonantajalle pettymyksen ja tyytymättömyyttä poliisin toimintaa kohtaan. Eräästä toisesta tiedonantajasta oli tuntunut pahalta se, että poliisi oli kertonut murtautujan mahdollisesta palaavan. Se oli lisännyt entisestään hänen pelkojaan. Myös poliisilta saatu tieto siitä, että kotiin oli murtauduttu, aiheutti tiedonantajille huolta ja hätää.

Kun soitimme sinne, sieltä sanottiin että kotiimme on murtauduttu, kaapit oli pengottu ja asekaappi oli murrettu auki... Meille tuli hätä, että kuinka kauan kotimme ovi oli ollut auki ja mitä sieltä oli viety. Myös pankkitilin tiedot ja avainlukukortti oli kotona. (26)

Vakuutusyhtiö

Joidenkin tiedonantajien kertomuksissa oli mainintoja tietojen saamisesta vakuutusyhtiöltä. Jotkut tiedonantajat olivat saaneet vakuutusyhtiöltä tietoja vakuutuskorvausten maksuaikatauluista. Eräs tiedonantaja oli kokenut, että heillä oli ollut huonoa tuuria vakuutusyhtiön kanssa. Heidän juttunsa käsittelijä oli mennyt kuukaudeksi kesälomalle, eikä vakuutusyhtiöllä ehkä ollut aikomusta käsitellä heidän tapaustaan tuona aikana. Kyseinen tiedonantaja kuvaili tiedonsaantia seuraavalla tavalla:

Soittelimme vakuutusyhtiöön jatkuvasti, mutta meille ei haluttu ensin antaa jutun käsittelijän nimeä ja sanottiin vain, että siinä näin kesäkaudella kestää. (24)

Kyseinen tiedonantaja oli ollut niin pettynyt vakuutusyhtiön toimintaan, että teki valituksen

tapauksen käsittelystä. Tiedonantaja oli kokenut valittamisen kannattavaksi, koska sen tuloksena he saivat hyödyllisen ensiapulaukun korvaukseksi.

Kriisiapu

Tämän tutkimuksen mukaan jotkut tiedonantajat olivat saaneet kriisioireisiin liittyvää tietoa kriisiavun taholta. Tiedonsaantiin liittyvä tarve jäi puolestaan tyydyttämättä silloin, kun rikoksen uhrille ei kerrottu heille suunnatuista palveluista eikä hän saanut kriisiavun yhteystietoja. Tietoa ei myöskään saatu sen takia, ettei auttavalla taholla itsellään ollut tietoa palveluista.

Eräs tiedonantaja oli saanut tietoa siitä, että masennus voisi tulla myöhemminkin tällaisen traumaattisen tapahtuman seurauksena, vaikka tällä hetkellä vointi olisi hyvä. Lääkäri oli kehottanut tiedonantajaa hakeutumaan tarvittaessa uudelleen avun piiriin. Jotkut tiedonantajat sen sijaan olivat kokeneet, etteivät saaneet lainkaan tarvitsemaansa tietoa avunsaannin mahdollisuudesta, eikä heille edes kerrottu, että heille suunnattua palvelua olisi saatavilla. Lisäksi jotkut tiedonantajat mainitsivat siitä, ettei heillä itsellään ollut tietoa rikoksen uhreille suunnatun palvelun olemassaolosta.

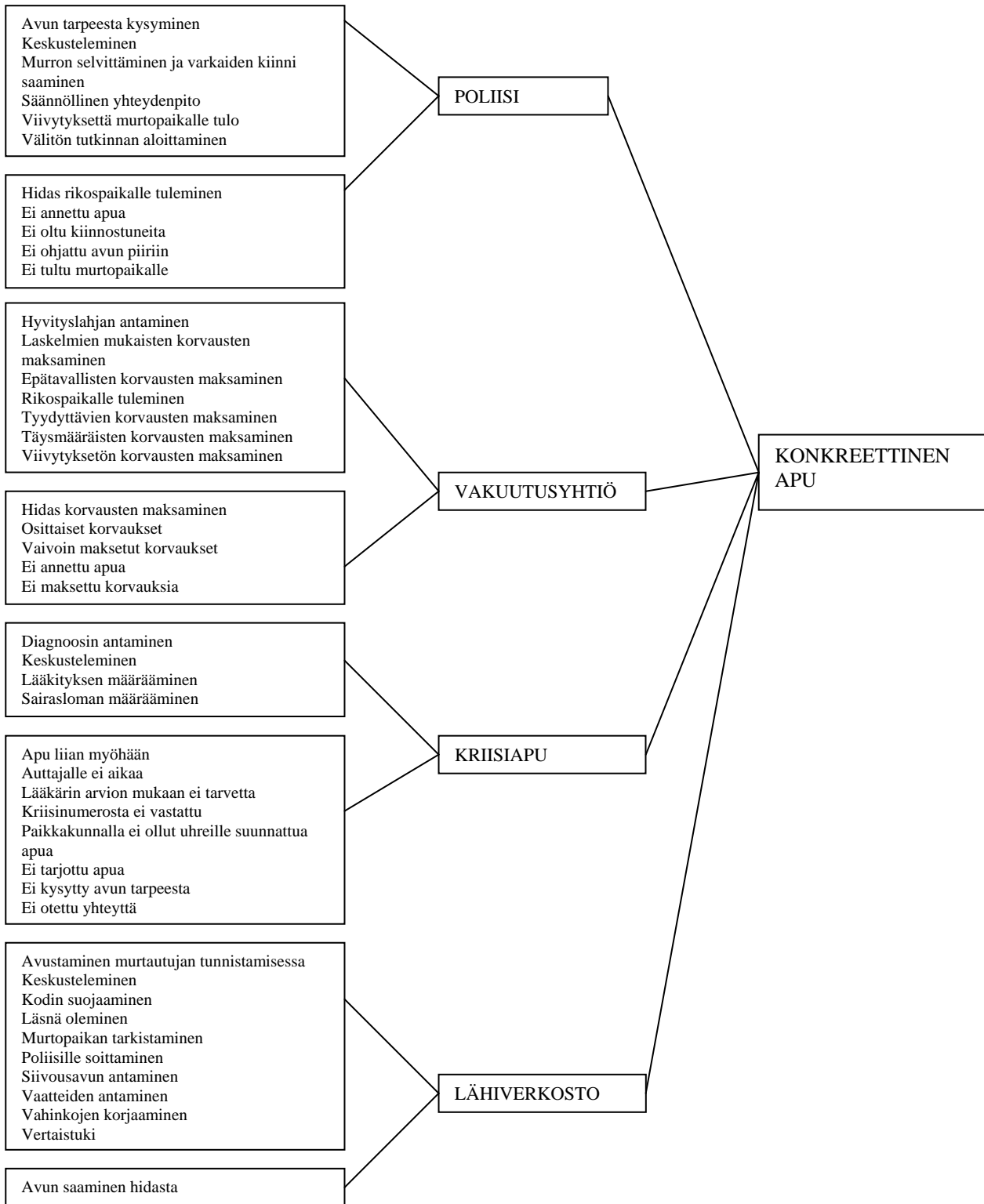
Kukaan ei kertonut, mistä voisi saada apua tai tukea, jos siltä tuntuisi. (32)

Kaikista tapauksista jäi traumoja pitkäksi aikaa, eikä kukaan tarjonnut apua tai edes kertonut sitä saatavan, ilmeisesti koska aineelliset menetykset jäivät pieniksi, asian arveltiin olevan sillä selvä. Traumoja ei kai arveltu jääneen. (41)

6.2.4. Konkreettinen apu

Konkreettisella avulla tarkoitetaan auttajatahojen tarjoamia sellaisia avun muotoja, joihin liittyy jonkin toiminnan aloittaminen tai sen tekeminen. Konkreettisen avun tulokset olivat usein selkeästi havaittavissa. Rikostutkinnan aloittaminen ja sen selvittäminen sekä siivous- ja korjausavun antaminen ovat esimerkkejä tällaisesta konkreettisesta avusta. Ymmärrys ja tuki -luokkaan sisältyvien auttamisen muotojen ja konkreettinen apu -luokkaan sisältyvien auttamisen muotojen välinen rajanveto on osittain keinotekoinen, tätä rajanvetoa olen tehnyt tulkintaa hyväksi käyttäen. Kuuntelu esimerkiksi on luokiteltu ymmärrys ja tuki -luokkaan, koska kuulluksi tulemisen myötä avun saaja voi saada kokemuksen ymmärretyksi tulemisesta. Keskustelu puolestaan on sisällytetty konkreettisen avun -luokkaan sillä perusteella, että auttaja ei pelkästään kuuntele, vaan osallistuu aktiivisesti autettavan ja auttajan väliseen vuorovaikutukseen. Näin hän mahdollisesti myös antaa

autettavalle esimerkiksi näkemyksiään käyttöön tämän prosessoidessa traumaattista kokemustaan.

KUVIO 4. Konkreettinen apu

Poliisi

Poliisin tarjoama konkreettinen apu tarkoitti viivytyksetöntä rikospaikalle tulemista, välitöntä rikostutkinnan aloittamista ja murron selvittämistä, mutta myös avun tarpeesta kysymistä, keskustelua ja säännöllistä yhteydenpitoa. Konkreettinen apu jäi saamatta, mikäli poliisi ei ollut kiinnostunut tapahtuneesta rikoksesta ja mikäli poliisin taholta ei saatu apua tai ohjattu muun avun piiriin. Konkreettisen avun puute näyttäytyi myös hitaana rikospaikalle tulemisena tai jos poliisi jätti tulematta rikospaikalle.

Säännöllinen yhteydenpito näyttäytyi muun muassa siten, että poliisi oli pitänyt yhteyttä koko kesän rikoksen uhriin. Mahdollisuus keskustella poliisin kanssa tapahtuneesta murtopahtumasta oli monelle tiedonantajalle tärkeä konkreettisen avun muoto. Samoin kuin se, että poliisi kysyi mahdollisesta henkisen tuen tarpeesta.

Pienen paikkakunnan tutut poliisit tulivat toteamaan ovesta olevat piikin jäljet ja sain keskustella heidän kanssaan tilanteesta... Heidän käyntinsä ja pieni keskusteluhetki antoi tilaisuuden vielä ammatti-ihmisten kanssa puhua tilanteesta. (39)

Poliisin perustehtävään kuuluvan rikostutkinnan tekeminen muodostui yhdeksi konkreettisen avun muodoksi samoin kuin niin ikään perustehtävään kuuluvat rikoksen selvittäminen ja varkaiden kiinni saaminen. Tiedonantajat kertoivat rikostutkintaan liittyen muun muassa sormen- ja jalanjälkien ottamisesta tai kuinka poliisi oli käynnistänyt teknisiä tutkimuksia rikospaikalla. Jotkut tiedonantajat kertoivat siitä, että poliisit olivat pidättäneet varkaat murtopaikalta tai aivan sen läheisyydestä. Avun saaminen oikea-aikaisesti näytti olevan oleellinen konkreettisen avun muoto. Tähän liittyen tiedonantajat kertoivat poliisiin tulleen paikalle heti tai sitten poliisia oli odoteltu kymmenestä minuutista tunteihin. Riippumatta odotetun ajan pituudesta tiedonantajat olivat kokeneet joko saaneensa apua oikea-aikaisesti tai sitten he olivat joutuneet odottamaan poliisin tuloa tarpeettoman kauan. Joissakin tapauksissa muutaman tunnin odotus oli oikea-aikaista, kun taas joissakin tapauksissa kymmenen minuutin odotus oli liikaa. Eräs tiedonantaja oli kokenut pitkästä odotuksesta huolimatta saaneensa apua ja olleensa tyytyväinen poliisin toimintaan. Samoin eräessä toisessa tapauksessa, missä parin tunnin odotuksen teki ymmärrettäväksi tiedonantajalle tieto siitä, että poliisilla oli ensin kiireellisempi asia hoidettavanaan. Joissakin tilanteissa avun tarve on välttämätöntä heti, kuten eräs tiedonantaja kertoi:

Koska ulko-oven takana meteli sen kuin voimistu, soitin uudelleen virkavallalle ja kerroin, että siellä se nyt hajottaa meidän ulko-ovea. (38)

Tiedonantajilla oli monenlaisia myönteisiä kokemuksia poliisin antamasta konkreettisesta avusta, esimerkiksi poliisin tuleminen viivytyksettä murtopaikalle tai rikoksen selvittäminen. Tällöin tiedonantaja saattoi ilmaista tyytyväisyyttään esimerkiksi kiittämällä poliisia heidän toiminnastaan. Eräs tiedonantaja ilmaisi tyytyväisyyttä näin:

Poliisi tuli heti paikalle ja etenkin yksi otti asian todella omakseen. Hän osasi yhdistellä havaintojaan salapoliisin tavoin ja seuraavan päivän iltana hän kutsui minut löytämänsä varastetun tavaran kätköpaikkaan. Sieltä löytyikin kuormallinen meiltä vietyä tavaraa. Jatkossa ... poliisi otti monta kertaa meihin yhteyttä löydettyään uusia kätköjä ja kävimme tunnistamassa tavaroita. Poliisi oli koko kesän meihin yhteydessä...Suurkiitos poliiseille... (25)

Jotkut tiedonantajat kuvasivat positiivisia kokemuksiaan autetuksi tulemisesta pelkästään kertomalla, että poliisi hoiti asiat ammattitaitoisesti. Ammattitaitoisuuteen sisältyi tiedonantajien kertomuksia siitä, että he ovat olleet tyytyväisiä poliisin toimintaan. Tiedonantajat saattoivat myös kuvailla poliisin toimintaa hienoksi tai kertoa, että poliisin apu oli kiitettävää. Myönteisiin kokemuksiin sisältyi myös se, että tiedonantajien mukaan poliisi oli suhtautunut heihin asiallisesti ja ystävällisesti. Tämän lisäksi tiedonantajat kuvasivat poliiseja myös huolehtiviksi ja hienotunteisiksi. Rauhallisuus oli myös yksi poliisin suhtautumista kuvaava ominaisuus. Eräs tiedonantaja kertoi, että poliisi oli saanut murtautujat kiinni murtopaikalta. Tiedonantaja kuvasi myönteisiä tuntojaan sanomalla poliisin toimintaa tehokkaaksi. Joidenkin tiedonantajien positiiviset kokemukset muodostuivat siitä, he olivat tulleet autetuksi erilaisin auttamisen muodoin. Eräs tiedonantaja esimerkiksi oli kokenut poliisin antamien neuvojen auttaneen. Tähän kokemukseen nivoutui kiinteästi se, että poliisi oli tullut paikalle nopeasti. Eräs tiedonantaja kertoi poliisien aloittaneen välittömästi tutkinnat ja selvittäneen rikoksen nopeasti. Tämä tiedonantaja kuvasi tyytyväisyyttään poliisien antamaan konkreettiseen apuun sanomalla, että poliisit hoitivat asiat hyvin ja että poliisit olivat hyvin asiallisia. Joillakin oli kokemus myös siitä, että poliisi oli tehnyt kaiken voitavansa.

Joidenkin tiedonantajien kuvaamat kokemukset olivat tavallaan monitahoisia siten, että he olivat saattaneet kokea poliisin konkreettisen avun myönteisesti, mutta toisaalta apu ei ehkä ollut kokonaisuuteen nähden auttanut tai jokin murtoon liittyvä kielteinen tunne oli saattanut jäädä päälle. Esimerkiksi erään tiedonantajan kertomuksesta kävi ilmi hänen tyytyväisyytensä poliisilta saamaansa apuun siten, että poliisi oli välittömästi aloittanut rikostutkinnan ja saanut heidät

rauhottumaan. Lisäksi poliisi oli suhtautunut heihin ystävällisesti, mutta siitä huolimatta tapahtumasta kokonaisuudessaan oli seurannut tiedonantajalle pitkäaikaista masennusta. Hänestä tuntui ylitsepäsemättömältä se, että koti oli tullut ikään kuin häpäistykseksi murron seurauksena. Eräs tiedonantaja puolestaan kertoi, ettei saanut tietää mitään rikostutkintaprosessin etenemisestä ja siitä huolimatta hän oli kokenut tullessaan autetuksi kertoen, että poliisit olivat tehneet kaiken voitavansa. Eräs tiedonantaja koki saaneensa poliisilta monipuolisesti apua, muun muassa saanut neuvoja ja keskustelumahdollisuuden. Lisäksi rikos selvitettiin. Tämän tiedonantajan mukaan poliisi myös suhtautui heihin ymmärtäväisesti. Siitä huolimatta tiedonantajaa jäi vaivaamaan turvattomuuden tunne ja jollakin tavalla häpäistynä olemisen tunne.

Konkreettinen avun puutteesta jotkut tiedonantajat kertoivat pelkästään, etteivät he saaneet tarvitsemaansa apua, kun taas toiset kuvailivat selkeämmin tyydyttämättä jäänyttä avuntarvettaan. Konkreettinen apu jäi uupumaan niissä tapauksissa, jolloin poliisi ei ohjannut tiedonantajia tarvittavan avun piiriin tai poliisi ei ollut osoittanut kiinnostustaan. Erään tiedonantajan mukaan harmittavinta murrossa oli poliisin välinpitämätön suhtautuminen. Hän kertoi, että poliisi kävi vain katsomassa ovea murron jäljiltä, mutta ei tehnyt mitään tutkimuksia. Poliisit olivat vain valitelleet tapahtunutta ja sanoneet suoraan, että asia jäänee selvittämättä. Tiedonantajan mukaan juuri poliisien välinpitämätön suhtautuminen sai hänet uskomaan siihen, että asia jää selvittämättä. Kielteistä kokemusta lisäsi se, että tiedonantajasta oli lisäksi tuntunut, että häntä olisi pidetty syyllisenä. Välinpitämättömästä suhtautumisesta kertoo eräs toinen tiedonantaja näin:

Molempien murtojen jälkeen soitin oitis poliisille. Koska ensimmäisellä kerralla vahingot olivat vähäisiä, poliisi ei katsonut edes tarpeelliseksi tulla käymään. Silloin tulee tunne, ettei poliisi välitä. Loukkaantuu. Toisella kerralla sanoin poliisille, että ”Nyt teidän pitää tulla katsomaan.” Kaksi poliisia kävi ja he löysivät meille kuulumatoman työrukkasen, ottivat jonkun kengänjäljen ja sormenjälkiä. (27)

Kielteisiin kokemuksiin liittyen erään tiedonantajan kokemus oli, että poliisit eivät juuri tee mitään omaisuusrikosten selvittämiseksi. Konkreettisen avun tarve jäi myös tyydyttämättä, mikäli poliisi ei tullut rikospaikalle. Tiedonantajat kertoivat myös siitä, että poliisit tulivat paikalle liian hitaasti.

Olin puolen tunnin kuluttua kotona, jossa tyttäreni odotti kylmissään ulkona. Siinä sitten odotettiin poliisia. Odotettiin poliisia. Odotettiin poliisia. Odotettiin poliisia. Poliisin (nuoren naisen ja miehen) tuloon meni toista tuntia siitä kun olin tullut kotia. Emme voineet odottaa ulkona niin kauaa. (14)

Tiedonantajilla oli myös kielteisiä kokemuksia poliisiin suhtautumistavassa heihin. Eräs tiedonantaja kuvasi poliisin suhtautumista kliiniseksi, vaikkakin poliisi oli ollut ystävällinen. Toinen tutkittava kertoi poliisiin suhtautuneen heihin välinpitämättömästi. Tiedonantajat kertoivat myös kohdanneensa poliiseja, jotka vaikuttivat turhautuneilta, väsyneiltä, tyylyiltä tai syyllistäviltä.

He vaikuttivat varsin turhautuneilta. Yksi toisteli sitä, että hänellä on enää kolme vuotta eläkkeeseen. Se tuntui lohduttavan häntä koko lailla. (7)

Sitten tuota niin saa tilanteen tasaantumaan ja muuta, sitten joutuu muutaman ajan kuluttua poliisikuulusteluihin...Mut ku mua kohrehtiin siellä niinku rikollista. Mä olin rikoksen uhri ja musta tehtiin tavallansa rikollinen, uhattiin ja kaikkea sanottiin,... (1, haastattelu)

Etenkin kotimurtoa selvitetäessä poliisikuulustelu oli minulle henkisesti raskas, sillä kuulustelija oli hyvin tyyly ja vähäsanainen ja tuntui kuin minä olisin ollut se epäilty (epäilty saatiin kiinni paikan päältä). (41)

Vakuutusyhtiö

Vakuutusyhtiön taholta saatu konkreettinen apu tarkoitti laskelmien mukaisten, tyydyttävien, epätavallisten ja täysmääräisten korvausten viivytyksetöntä maksamista, mutta myös vakuutusvirkaileijan rikospaikalle tulemista ja hyvityslahjan antamista. Konkreettista apua ei saatu, mikäli korvausten maksaminen oli hidasta tai vaivoin maksettua tai korvauksia maksettiin vain osittain tai niitä ei maksettu lainkaan.

Vakuutusyhtiön taholta tullut, tiedonantajien kuvaama konkreettinen apu näytti valtaosaltaan liittyvän vakuutusyhtiön yhteen perustehtävistä eli vakuutuskorvausten maksuun. Tiedonantajat kertoivat muun muassa laskelmien mukaisten korvausten tai täysimääräisten korvausten saamisesta.

Vakuutusyhtiö korvasi menetetyt, uuden ikkunan asennuksineen ja maksoi korvauksen siivouksestakin... Vakuutusyhtiö korvasi kaiken laskelmiemme mukaan. (12)

Meillä oli kotivakuutus ja veimme vakuutusyhtiölle heti aamulla ilmoituksen, saimme melko nopeasti sieltä vaatimamme ja poliisin ehdottaman korvaussumman. (4)

Vakuutusyhtiö oli myös maksanut ns. epätavallisia korvauksia. Esimerkiksi eräälle tiedonantajalle oli korvattu osa varastetusta käteistä rahasta, tosin tiedonantajan mukaan vain pieni osa.

Vakuutusyhtiö oli myös saattanut maksaa murron jälkien siivouskulut tai esimerkiksi uuden ikkunan asennuskulut.

Saimme omavastuun jälkeen täysimääräiset korvaukset aseista, rikotuista lukoista sekä siivouslasku maksettiin. (26)

Vakuutuskorvauksiin liittyen konkreettisenä apuna pidettiin sellaisia korvausten maksua, joihin oltiin tyytyväisiä sekä sitä, että korvaukset maksettiin viivytyksettä. Muunkinlaista kuin vakuutuskorvauksiin liittyvää konkreettista apua saatiin. Esimerkiksi eräs tiedonantaja kertoi tyytyväisenä vakuutusyhtiön edustajan tulleen murtopaikalle huolimatta siitä, että oli lauantai ja vielä suhtautuneen heihin mukavasti. Eräs toinen valitti heidän tapauksensa käsittelystä vakuutusyhtiölle ja hän sai ensiapulaukun korvaukseksi, johon hän oli tyytyväinen. Myönteisiä kokemuksia jotkut tiedonantajat kuvasivat kertomalla, että vakuutusyhtiö hoiti osuutensa tahdikkaasti, hyvin ja oikeudenmukaisesti tai kuvaamalla vakuutusyhtiötä yhteistyöhaluiseksi. Jotkut tiedonantajat olivat kokeneet vakuutusyhtiön hoitaneen asiat ammattitaitoisesti ja, että asiat sujuivat joustavasti. Tutkittavat olivat kokeneet, että heitä oli kohdeltu asiallisesti ja oikeudenmukaisesti. Vakuutusyhtiö oli ollut yhteistyöhaluinen.

Vakuutusyhtiö hoiti osuutensa tahdikkaasti. (40)

Konkreettiseen apuun liittyvät kielteiset kokemukset liittyivät pääosin tyytymättömyyteen liittyen vakuutuskorvauksiin, mutta myös tiedonantajan kokemukseen siitä, ettei tullut autetuksi. Osa tutkittavaista oli kokenut, että asiakastyö oli ollut epäystävällistä. Vakuutusyhtiö saattoi korvata vain osan varastetusta omaisuudesta. Eräs tiedonantaja kertoi, että hänen ilmoittamastaan omaisuudesta, muun muassa ulkomailta hankituista kultakoruista, vakuutusyhtiö oli ensin vähentänyt 25 % ja sitten vähentänyt vielä toisenkin kerran saman verran. Eräs toinen tiedonantaja kertoi varkaiden vieneen muun muassa kultaa, hopeaa, Kalevala-koruja, pöytähopeaa arvoltaan 120 000 silloista Suomen markkaa eikä vakuutusyhtiö niitä korvannut. Vakuutusyhtiö ei aina maksanut epätavallisia korvauksia tiedonantajan vaatimusten mukaisesti. Eräälle tiedonantajalle vakuutusyhtiö korvasi ainoastaan siivousvälineet, mutta ei siivouskuluja. Eräs tiedonantaja oli kokenut vakuutusyhtiön henkilökunnan suhtautuneen häneen asiallisesti ja kaikki tarvittava korvattiin 100 € omavastuuosuuden jälkeen. Omavastuuosuuden maksaminen oli kuitenkin tiedonantajasta tuntunut kohtuuttomalta, koska hän ei ollut itse voinut vaikuttaa tapahtumien kulkuun. Vakuutusyhtiö saattoi maksaa korvauksia hitaasti tai vaivoin, jolloin tiedonantajalle syntyi

kokemus siitä, ettei ollut tullut autetuksi. Tyydyttämättömän avun tarvetta kuvasi myös pohdinnat siitä, ettei kaikkea omaisuutta tai esimerkiksi henkisiä vaurioita voi rahalla korvata.

Vaikka tekijät saatiin kiinni, alaikäisyyden ja varattomuuden takia emme saaneet mitään korvauksia asianosaisilta emmekä kotivakuutuksesta, koska murtojäljet puuttuivat. (45)

Vakuutusyhtiön kanssa tapeltiin kaksi vuotta loppujen lopuksi, jouduin jo ottamaan asianajajan hoitamaan asioita ja uhkasin sanoa vakuutukset irti, omat henkilökohtaiset ja firman... (1, haastattelu)

Kriisiapu

Kriisiavun taholta saatu konkreettinen apu tarkoittaa keskustelemista, diagnoosin antamista sekä lääkityksen ja sairausloman määräämistä. Kriisiavun taholta tuleva konkreettinen apu jäi saamatta, mikäli rikoksen uhri ei saanut apua tai se tuli liian myöhään, rikoksen uhrilta ei kysytty avun tarpeesta tai häneen ei otettu yhteyttä. Tiedonantaja ei tullut konkreettisesti autetuksi, ellei auttajalla ollut aikaa hänelle tai mikäli lääkärin arvion mukaan hoidon tarvetta ei ollut. Samoin konkreettista apua ei voinut saada, mikäli paikkakunnalla ei ollut uhreille suunnattuja palveluja tai mikäli kriisiluvusta ei kukaan vastannut soittoyrityksistä huolimatta.

Keskustelut ammattiauttajan kanssa olivat yksi konkreettisen avun muoto. Konkreettinen apu näyttäytyi myös siten, että tiedonantajat olivat saaneet terveydenhoitajalta tai lääkäriltä eripituisia sairauslomajaksoja tai lääkäri oli saattanut kirjoittaa lääkereseptin esimerkiksi ahdistukseen.

Yhden päivän, eli sen perjantain, työterveyshoitaja kirjoitti sairausloma, niinpä sitten varasin yksityispuolelta ajan maanantaiksi yleislääkärille, joka sitten kirjoitti viikon sairausloman ja antoi unilääkereseptin. (5)

Kävin maanantaina yleislääkärillä ja sain viikon sairausloman (akuutti stressireaktio). Lääkäri arveli minulla olevan riittävästi voimia selvitä tapauksesta ilman muuta apua. (40)

Myönteisiin kokemuksiin liittyen eräs tiedonantaja arveli hyötyneensä ainakin jonkin verran terveydenhoitajan kanssa käydyistä keskusteluista. Niin ikään samainen tiedonantaja kertoi myös ystävien ja saman kokeneiden kanssa käytyjen keskustelujen auttaneen. Tutkittavat kuvailivat kriisiavun kautta saamaansa hyötyä kertomalla, että lääkärit olivat hyviä ja suhtautuneet heihin ymmärtäväisesti. Myönteisiä kokemuksia syntyi myös silloin, kun tiedonantajat vakuutuivat kriisiavun antajien ammattitaidosta.

He pyysivät käymään luonaan ja keskustelemaan asiasta ja niin teimmekin. (38)

Tiedonantajat kertoivat monenlaista konkreettisen avun tarpeesta, joka jäi tyydyttämättä. Tämä saattoi näyttäytyä siten, että tiedonantaja jäi ilman ammattiapua, keskusteluapua tai muuta monipuolista apua tai ei saanut sairauslomaa. Konkreettinen apu jäi tyydyttämättä silloin, kun ei edes kysytty avun tarpeesta tai apua ei tarjottu. Saattoi myös olla niin, että auttajataholla ei ollut aikaa tiedonantajalle. Erästä tiedonantajaa koki jääneensä ilman apua siksi, että työterveyshoitaja kielsi häntä tulemasta paikalle, koska heillä ei ollut tarjota psykologin palveluja. Kyseinen tiedonantaja koki, ettei hän tullut lainkaan autetuksi. Hän ei kaivannut erityisesti psykologin palveluja, vaan olisi tarvinnut ainoastaan jonkun ihmisen, jonka kanssa voisi keskustella tapahtuneesta. Lisäksi hän olisi tarvinnut sairauslomaa asuntomurtotapahtuman aiheuttamaan ahdistukseen.

Yöllä en nukkunut peloltani lainkaan, aamulla soitin sitten omalle työterveyshoitajalle ja kerroin itkien, mitä on tapahtunut, hän sanoi, älä vain tule tänne, ei meillä ole psykologia käytössä...olen työssäni nähnyt ja kokenut kaikenlaista, mutta en vielä tätä, että henkilökunnalta apu tyrmätään noin tylästi. (5)

Kun kyselit viranomaisilta avusta niin, tarjotaanko sitä nykypäivän uhreille pyytämättä (murren uhreille)? Meiltä ei kukaan eikä mikään taho kysynyt sanallakaan, josko olemme järkyttyneitä tms. ja josko haluaisimme keskustella asiasta jonku kanssa. (22)

Osa tiedonantajista kertoi, ettei apua tarjottu. Mutta toisaalta he eivät sitä mistään itse hakeneet, eivätkä he muutoinkaan kriisiapua kaivanneet. Osa tiedonantajista mainitsi, ettei heillä ollut keskustelun eikä muutakaan erityistä avun tarvetta. Eräs tiedonantaja pohti sitä, mihin hän olisi ylipäätään voinut ottaa yhteyttä, jos hän olisi apua kaivannut, koska paikkakunnalla ei ollut vielä silloin tarjolla Rikosuhripäivystyksen palvelua. Tiedonantajat saattoivat myös yksinkertaisesti kertoa, ettei mikään virallinen taho ollut tarjonnut heille apua tai he eivät olleet saaneet apua, erittelemättä sen tarkemmin avun laatua. Muutama tiedonantaja kertoi yrittäneensä tavoittaa puhelimitse kriisiapua, mutta numerosta ei vastattu lukuisista soittoyrityksistä huolimatta, joten apu jäi saamatta.

Huomasin paikallisessa lehdessä ns. kriisipuhelinnumeron rikoksen kohteeksi joutuville, soitin tietysti sinne yhden päivän aikana varmaankin kymmenisen kertaa, mutta numerosta ei kyllä kukaan vastannut, joten se siitä avusta. (5)

Tiedonantajille oli syntynyt kielteisiä kokemuksia silloin, kun auttajataho oli suhtautunut heihin

välipitämättömästi tai ettei ollut henkilöä, jonka kanssa jutella. Eräs tiedonantaja arveli hänelle jääneen tapahtuneesta traumaa tunnetasolla, koska ei hän ollut mahdollisuutta puhua asiantuntijoiden kanssa asiasta. Kyseinen tiedonantaja oli kokenut asunomurron ulkomailla asuessaan. Hän kertoi, ettei siihen aikaan kyseisessä maassa puhuttu mitään rikoksen uhrin auttamisesta. Eräs tiedonantaja oli kokenut kummallisena sen, ettei hän tullut autetuksi työterveyshuollon taholta, etenkin kun kyseessä oli erään keskussairaalan työterveyshuolto. Vastaavanlaisesta kokemuksesta kertoi myös toinen tiedonantaja, joka oli ottanut yhteyttä kaupungin psykologiin tyttärensä puolesta, koska tyttärelle on aiheutunut asunomurron seurauksena pelkotiloja. Psykologi oli luvannut ottaa yhteyttä vuosilomansa jälkeen, mutta ei ollut ottanut heihin koskaan yhteyttä. Monet tiedonantajat myös kertoivat, etteivät itse osanneet, uskaltaneet, kehdanneet tai kyenneet hakea ammattiapua itselleen. Näin ollen he olivat jääneet tarvitsemansa konkreettisen avun ulkopuolelle. Toisaalta tiedonantaja saattoi ymmärtää avun tarpeensa, mutta ei siitä huolimatta hakeutunut avun piiriin. Kuten eräs tiedonantaja, joka kertoi, ettei kustannussyistä ollut mennyt terapiaan, vaikka arvelikin, että olisi hyötynyt siitä. Eräs tiedonantaja oli sitä mieltä, että olisi tarvinnut murron jälkeen enemmän keskusteluapua, mutta ei sitä kuitenkaan hakenut. Syyksi tähän hän mainitsi, että hänellä on aina ollut taipumus torjua ikäviä asioita tai sijoittaa ne taka-alalle elämässään pyrkien tällä lailla peittämään lapsuudessa kokemaansa hylätyksi tulemisen tunnetta.

On niin monta muutakin asiaa, joihin olisi tarvinnut apua, mutta ei osannut, kehdannut eikä uskaltanutkaan hakea, kaikesta vaan yritti selvitä. Ja jotenkin selvitty onkin, joskaan ei parhaalla mahdollisella tavalla. (45)

Lähiverkosto

Asunomurron kokeneen lähiverkosto tarjosi muihin tahoihin verrattuna monipuolisinta konkreettista apua. Lähiverkostolta saatu konkreettinen apu oli poliisille soittamista, auttamista murtopaikan tarkistamisessa sekä kodin suojaamista murtohälyttimin ja avustamista murtautujan tunnistamisessa. Konkreettinen apu oli keskustelua, läsnä olemista ja vertaistukea. Konkreettista apua oli lisäksi siivousavun ja vahinkojen korjaamisessa auttamista sekä vaatteiden antamista. Konkreettinen avun tarve lähiverkostolta jäi tyydyttämättä, mikäli konkreettisen avun saaminen oli hidasta.

Erästä tiedonantajaa erään pubin pitäjä oli auttanut siten, että hän oli käynyt poliisilaitoksella selailmassa poliisin kansioita tunnistamistarkoituksessa, koska hänellä oli herännyt epäily kahden

asiakkaansa toiminnasta. Vertaistuen saamisella näytti olevan erityisasema. Muun muassa eräs tiedonantaja oli sitä mieltä, että ellei ole samaa kokenut, ei voi tietää miltä asuntomurron kohteeksi joutuminen tuntuu, esimerkiksi että asuntomurrosta seuraa tunne kodin saastumisesta.

...käyn parturissa ja minun parturini on kokenut saman. Hän on ainut, joka on ymmärtänyt asian todella. Miltä se tuntuu. Joka kerta juttelemme ja kerromme omia tuntemuksia. (6)

Monet tiedonantajat kertoivat käyneensä läpi tapahtumia keskustelemalla saman kokeneen henkilön, mutta myös perheen, sukulaisten, ystävien, tuttavien, työtovereiden ja naapureiden kanssa.

Mielessä kävi jopa koko talon myynti. Asia kuitenkin tasaantui ja terapoimme toisiamme puhumalla hyvin paljon. Hoidimme itseämme mm. hankkimalla tavallista enemmän kukkia joka puolelle. Samoin kylän väki oli asiassa mukana, olihan se aikamoinen puheenaihe ja tapahtuma, etenkin kun varas oli kaikille tuttu kylän asukas, joka sitten dramaattisen takaa-ajon jälkeen jäi kiinni. Naapureiden tuki ja keskusteluapu oli suurta. Tätä keskustelua käytiin ainakin vuoden verran, ja vieläkin se tulee välillä puheeksi. (25)

Seuraavana päivänä mieheni lähti hakemaan uutta lasia ja lukkoa kaupungista, minua pelotti jäädä pojan kanssa kahden kotiin. Mieheni oli lähtenyt, ei mennyt kuin hetki, kun äitini väänsi pyörällä meille! Siinä oli minulle tuki ja turva. Äidin kanssa keskusteltiin ja olo tuntui paremmalta. (43)

Kodin suojaaminen konkreettisena apuna oli esimerkiksi sitä, että oveen asennettiin turvaketju sukulaisten toimesta tai että koko taloon vaihdettiin lukot isännöitsijän toimesta.

Illan suussa soitin sisarelleni ja kerroin, että minulla oli käynyt kutsumattomia vieraita ja että oli vähän ontto olo. Ei mennyt kuin reilu tunti, kun sisarentyttäreni tuli miesystävänsä kanssa ja heillä oli turvaketju mukanaan. Kymmenen minuuttia ja minulla oli turvaketju kiinnitettynä paikalleen. Ilman sitä en kyllä olisi seuraavana yönä uskaltanutkaan nukkua. (16)

Pitkinä perjantaina illan suussa isännöitsijä yhdessä lukkoseppien kanssa vaihtoi lukot koko talon oviin. (16)

Murtautujien tekemiä vahinkojen korjaaminen oli myös yksi konkreettisen avun muoto. Esimerkiksi erään tiedonantajan ystävä korjasi murron yhteydessä rikutut ovet. Erästä tiedonantajaa autettiin siten, että lasiliikkeestä tultiin laittamaan ehjät lasit paikoilleen. Eräs tiedonantaja oli yhdessä naapurinsa kanssa tarkastanut talon, sen jälkeen kun poliisit olivat vieneet murtautujan pois. Eräs

tiedonantaja sai konkreettista apua naapurilta, kun tämä soitti tiedonantajan pyynnöstä poliisit paikalle. Tämä tiedonantaja oli juuri paennut naapuriin kotitalostaan, jonne murtautuja oli tunkeutunut. Konkreettisen avun muoto oli myös läsnä oleminen, joka näyttäytyi tiedonantajien teksteissä muun muassa siten, että tiedonantajien mukaan heitä ei jätetty yksin murron tapahduttua, heille soitettiin tai heitä käytiin tapaamassa säännöllisesti. Konkreettinen apu saattoi olla myös siivousapua tai vaatekerran antamista. Esimerkiksi eräs puolen vuoden ulkomaanmatkalla ollut tiedonantaja, jolta oli viety hänen matkansa aikana koko vinttikomeroon sullottu omaisuus, sai ystäviltään lämpimän vaatekerran, ettei tämän tarvinnut heti uudenvuodenpäivänä lähteä tekemään hankintoja.

Luulen, että suurin apu oli ystäväperheestämme, joka auttoi siivoamisessa ja keskusteli kanssamme. (8)

Sain kertoa asiaa moneen kertaan. (30)

Äidin kanssa asiasta keskusteltiin ja olo tuntui paremmalta. (43)

Lähiverkoston tarjoama konkreettinen auttaminen näyttäytyi muun muassa riittävänä avunsaantina sekä kuvailuna hyvästä avusta, ystävien osaaottavana ja ymmärtävänä suhtautumisena sekä kokemuksena suuren avun saamisesta. Jotkut olivat kokeneet saaneensa parhaan tuen juuri lähiverkostoltaan. Osa tiedonantajista kertoi saaneensa apua läpiverkostolta, sen tarkemmin erittelemättä minkälaisesta avusta oli kyse tai miten he olivat avun kokeneet.

Kielteisesti tiedonantajat olivat kokeneet esimerkiksi sen, että konkreettista apua oli saatu liian hitaasti. Eräs tiedonantaja ei mielestään saanut oikea-aikaisesti apua hänen pyytäessään huoltomiestä laittamaan oveen murron estävän salparaudan. Hän kertoi kokemuksestaan seuraavasti:

Sen jälkeen jäin yksin, poistuin asuntooni itkemään ja soittamaan kiinteistön päivystävälle huoltomiehelle, voiko hän tulla laittamaan oveen murron estävän salparaudan tai mikä sen nimi lienee oikeasti, eihän se tietysti onnistunut kuin seuraavana päivänä. (5)

7. POHDINTA

7.1. Tutkimusmenetelmän tarkastelua

Tutkimustehtävänä oli kuvata asuntomurron kohteeksi joutuneiden henkilöiden kokemuksia autetuksi tulemisesta rikostutkintaprosessin aikana. Valitsin laadullisen tutkimusmenetelmän, koska halusin saada rikoksen uhrien kokemukset näkyviksi. Asuntomurron kokeneiden autetuksi tulemistä ei myöskään ole aiemmin tutkittu hoitotieteellisestä näkökulmasta. Laadullista tutkimusmenetelmän avulla voitiin tuottaa uutta tietoa siitä, miten rikoksen uhrin olivat kokeneet autetuksi tulemisen. Menetelmä antoi tutkittaville mahdollisuuden kertoa omin sanoin ja haluamallaan tavalla tärkeänä pitämiään asioita siitä, miten he olivat tulleet autetuksi tai minkälaista apua ja tukea he olisivat tarvinneet rikostutkintaprosessin aikana. Osa tiedonantajista kertoi lyhytsanaisesti kokemuksista. Tästä syystä päädyinkin lähettämään teemakysymykset niille tiedonantajille, joiden yhteystiedot minulla oli. Näin sain lisää materiaalia aineistooni. Toisaalta jotkut tiedonantajat kertoivat hyvinkin seikkaperäisesti kokemuksistaan. Eräs tiedonantaja lähetti jopa ottamiaan valokuvia kodistaan murron jäljiltä. Kaiken kaikkiaan näytti kuitenkin siltä, että tiedonantajille oli luontaisempaa kertoa seikkaperäisesti murtotapahtumasta ja siihen liittyvistä seikoista, kun taas tunteiden kuvaamisesta ja auttamiseen liittyvistä kokemuksista tiedonantajat kertoivat vähäsanaisemmin. Syynä tähän voi olla se, että laatimani teemakysymykset eivät olleet relevantteja tutkimuskysymykseen nähden. Tai ehkäpä itse murtokokemus traumaattisena tapahtumana oli piirtynyt tiedonantajien mieleen vahvemmin kuin auttamiseen liittyvät seikat.

Aineiston hankinta ei sujunut ongelmitta. Hain tiedonantajia lehti-ilmoitusten ja internetin avulla. Aloitin aineiston hankinnan syksyllä 2005. Syksyn aikana aineistoa ei kuitenkaan kertynyt riittävästi laadullisen tutkimuksen tekemiseen. Tammikuussa 2006 hain uudelleen tiedonantajia. Kevään aikana tutkimusaineistoa kertyikin riittävästi laadullisen tutkimuksen tekemistä varten. Minulla oli tarkoitus haastatella ainakin osaa tiedonantajista. Ensimmäistä minuun yhteyttä ottanutta tiedonantajaa haastattelin. Haastelun järjestäminen sujui ongelmitta, koska tiedonantaja asui asuinkuntani läheisyydessä. Hyvin pian jouduin kuitenkin muuttamaan aineiston keräämiseen liittyvää suunnitelmaa, koska muut haastateltaviksi sopivat tiedonantajat asuivat kaukana kotipaikkakunnastani. Haastattelutapaamisten järjestäminen ei kustannussyistä olisi onnistunut. Loput tiedonantajista lähettivät tarinansa kirjallisessa muodossa. Kaikki eivät kertoneet

yhteystietojaan, joten kaikki tiedonantajat eivät saaneet teemakysymyksiä, vaikka he ehkä niiden avulla olisivat voineet kertoa laajemminkin autetuksi tulemisesta.

En asettanut tiukkoja valintakriteereitä tutkimukseen sopivista tiedonantajista. Tärkeimpänä valintakriteerinä oli se, että tutkittava oli itse ollut asuntomurron uhri ja tätä kautta hän saattoi kertoa omakohtaiset kokemuksensa autetuksi tulemisesta rikosprosessin aikana. Aluksi tiedonantaja siis itse määritteli sopivuutensa tiedonantajaksi siten, että otti yhteyttä minuun tai lähetti kirjoittamansa asuntomurtokokemukseensa liittyvän tarinan minulle. Saatuaani tarinat arvioin vielä niiden sopivuutta tutkimukseen sillä perusteella, että antaako tarina vastauksia tutkimuskysymykseen. Joitakin tarinoita jouduin jättämään pois, koska niistä ei saanut vastauksia tutkimuskysymykseen, muun muassa siksi, että tiedonantaja kertoi toisen henkilön asuntomurtokokemuksesta tai, jos tarina vaikutti sekavalta, epä johdonmukaiselta ja kummalliseltakin. Arvelin, että tällainen tarina saattoi olla harhaisen ihmisen kirjoittama tarina hänen omasta todellisuudestaan. Hylkäämisen syy ei kuitenkaan ollut se, että tarinan kirjoittaja vaikutti harhaiselta, vaan se, ettei se antanut vastauksia tutkimuskysymykseen. Onhan mahdollista, että myös psyykkisesti sairaan ihmisen kotiin voidaan murtautua.

Olen pyrkinyt kuvaamaan tutkimusprosessia yksityiskohtaisesti, jotta lukija voisi seurata tutkimuksen etenemistä ja sitä, mitä analyysin eri vaiheissa on tehty. Lukija voi kuvaukseni pohjalta päätellä, miten olen onnistunut analyysissäni ja miten se vastaa tutkittavien kokemuksia autetuksi tulemisesta (Alasuutari 1994, Varto 1992). Tekemäni luokitus auttamisen eri muodoista ja auttajatahoista on aineiston ohjaamaa, eikä sitä ei ole ohjannut mikään valmis luokitus. Laadullisessa tutkimuksessa analyysissä tehtyjen luokitusten on oltava yhteensopivia empirian kanssa (Nieminen 1997). Tässä tutkimuksessa käsitteellisiä luokituksia on havainnollistettu alkuperäisen aineiston kuvausten avulla.

Analyysivaihe oli pitkä ja vaivanloinenkin, esimerkiksi ryhmittelyä tein useaan otteeseen etsien pelkistyksistä yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia. Analyysin onnistumiseen ja sen kautta saatuihin tutkimustuloksiin on oleellisesti myös vaikuttanut tutkijan kokemattomuus sisällönanalyysi - tutkimusmenetelmän käyttäjänä. Oma merkityksensä tutkimusmenetelmän käytön vaikeudessa on myös ollut sillä, että elämäntilanteistani johtuen opintoni ovat pitkittyneet. Työn ohessa pro gradu - tutkielman tekeminen on vaikeuttanut tutkielman tekemiseen paneutumista ja analyysimenetelmän käytön oppimista.

7.2. Tutkimustulosten tarkastelua

Tässä tutkimuksessa on kuvattu asuntomurron kokeneiden henkilöiden autetuksi tulemistä ja tuen tarvetta. Tutkimuksella on pyritty lisäämään tietoa asuntomurron kohteeksi joutuneen rikoksen uhrin tilanteesta ja avun tarpeesta rikostutkintaprosessin aikana, jotta eri auttajatahot voisivat hyödyntää parhaalla mahdollisella tavalla näin saatua tietoa heidän tukiessaan ja auttaessaan rikoksen uhria.

Aikaisemmat kotimaassa tehdyt rikoksen uhreihin liittyvät tutkimukset ovat valtaosaltaan Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tuottamaa (mm. Heiskanen, Sirén & Roivainen 2003; Heiskanen, Sirén & Tallberg 2001; Aromaa & Heiskanen 2000; Heiskanen, Aromaa, Niemi & Sirén 2000) kvantitatiivista uhritutkimusta. Tutkimusaineistona näissä ovat pääosin olleet väkivalta- ja omaisuusrikosten uhrit, eivät niinkään asuntomurron kohteeksi joutuneet henkilöt. On olemassa yksi suomalainen tutkimus asuntomurron kohteeksi joutuneiden henkilöiden neuvojen ja tuen tarpeesta sekä niiden saannista poliisilta (Virta 2006). Tekemäni kvalitatiivinen tutkimus sivuaa osittain tätä Virran tekemää kvantitatiivista tutkimusta. Tosin tässä omassa tutkimuksessani tarkasteltiin muidenkin auttajatahojen kuin poliisin tarjoamaa apua ja tukea. Virran tutkimuksessa suurin osa asuntomurron kokeneista tarvitsi poliisin antamia neuvoja ja tukea. Myös omassa tutkimuksessani näyttäytyi samankaltainen neuvojen ja tuen tarve. Tämän lisäksi selvisi asuntomurron kokeneiden kuvaamina muidenkin auttavien tahojen tarjoamien avun ja tuen eri muotoja, joita tiedonantajat olivat saaneet tai joita vaille he olivat jääneet. Molemmissa tutkimuksissa nousi esiin tarve saada asuntomurtotapahtumaan liittyvää neuvontaa. Huolestuttavaa on, että molemmissa tutkimuksissa näkyi se, että asuntomurron kohteeksi joutuneet rikoksen uhrit eivät olleet tavoittaneet heille suunnattua rikosuhripalvelua. Olisiko syytä pohtia laajemminkin, miksi omaisuusrikoksen uhriksi joutuneet eivät tavoita rikoksen uhreille suunnattua erityispalvelua, vaikka yhteiskunnassamme on tarjolla heille suunnattua palvelua ja erityisosaamista esimerkiksi Rikosuhripäivystyksen tuottamana. Miksi näin? Onko syynä se, että palvelusta ei tiedetä tai se, ettei uhreja ei ohjata palvelujen piiriin? Vai kenties se, että asuntomurto traumaattisena tapahtumana laukaisee rikoksen uhrissa akuutin kriisin, jolloin hänellä saattaa olla heikentynyt kyky hakeutua itse avun piiriin? Ehkäpä myös sosiaali- ja terveydentoimissa tarvittaisiin enemmän tietoa rikoksen vaikutuksista uhriin sekä olemassa olevista rikoksen uhreille suunnatuista palveluista. Lisäksi

toimiva yhteistyö poliisin, vakuutusyhtiön ja kriisiapua tarjoavien kesken edesauttaisi rikoksen uhrin ohjautumista tarvittavien palvelujen piiriin ja sen kautta hänen toipumistaan.

Tässä tutkimuksessa saatiin samansuuntaisia tuloksia kuin Harajärven, Kiikkalan ja Pirkolan (2007) psykososiaalista hoitoa käsittävässä tutkimuksessa. Muun muassa tutkittavien selviytymiskeinot näyttivät osittain olevan samansuuntaisia huolimatta siitä, että Harajarvi yms. olivat tutkineet Aasian tsunamista selviytyneiden psykososiaalisten palveluiden tarvetta ja tässä tutkittiin asuntomurron kokeneiden autetuksi tulemistä.

Tässä tutkimuksessa tuli esiin se, että asuntomurron kohteeksi joutuneiden henkilöiden auttavia tahoja olivat poliisi, vakuutusyhtiö, kriisiapu sekä lähiverkosto. Koska kyseessä oli rikoksen uhrin autetuksi tuleminen rikostutkintaprosessin aikana, niin olisi voinut olettaa, että yhdeksi auttavaksi tahoksi olisi voinut nousta myös esimerkiksi syyttäjävirsto ja oikeuslaitos käräjätuomareineen. Mutta näin ei käynyt tässä tutkimuksessa. Syynä voi olla se, ettei rikoksen uhri joko ollut huomannut ottaa tarvittaessa yhteyttä kyseisiin tahoihin tai he olivat rikoskokemuksesta seurauksista johtuen kykenemättömiä tai voimattomia ottamaan yhteyttä kyseisiin viranomaisiin tai sitten eivät mieltäneet kyseisiä viranomaisia auttaviksi tahoiksi. Auttamisen muodoiksi muodostuivat ohjeet ja neuvot, ymmärrys ja tuki, tiedot sekä konkreettinen apu. Tässä tutkimuksessa näyttäytyi myös se, etteivät tiedonantajat tulleet läheskään aina autetuiksi. Jokaisen auttajatahon kohdalle ei muodostunut kaikkia auttamismuotoja, esimerkiksi ohjeita ja neuvoja rikoksen uhri oli saanut vain poliisilta ja lähiverkostolta. Pohdittavaksi jää se, miksi tutkittavat eivät olleet saaneet ohjeita ja neuvoja kriisiavusta tai vakuutusyhtiöltä. Erityisesti kriisiavun suhteen tämä on hieman huolestuttava asia sen suhteen, että hoitotyöhön kuuluu oleellisesti neuvonnan antaminen ja tarvittaessa muihin palveluihin ohjaaminen. Vakuutusyhtiön osalta voisi olettaa, että myös vakuutusyhtiön perustehtäviin kuuluu esimerkiksi vakuutuskorvausten hakemiseen liittyvä neuvonta.

Poliisi

Tutkimuksen mukaan näyttää siltä, että poliisin osuus asuntomurron kokeneen ihmisen auttajana rikostutkintaprosessin aikana korostui ainakin sillä perusteella, että poliisi auttoi auttamisen eri muodoin ja niiden sisällöin kaikista monipuolisimmin. Tämä voi johtua siitä, että tässä tutkimuksessa autetuksi tuleminen kokemuksia haettiin rikoksen uhreilta ja lisäksi nimenomaan rikostutkintaprosessin aikana. Näyttää siltä, että poliisilla on erityinen asema neuvojen ja ohjeiden

antajana asuntomurron kokeneille henkilöille. Samansuuntaisia tuloksia sai Virta (2006) tutkimuksessaan. Tosin hänen tutkimuksensa tulokset eivät ole suoraan verrattavissa tämän tutkimuksen tuloksiin muun muassa siksi, että hän oli tutkinut neuvoja ja tuen tarvetta yhdessä, jakaen ne käytännön ja henkisen neuvonnan komponentteihin. Tässä tutkimuksessa puolestaan poliisi myös välitti asuntomurron uhreille moniulotteista ymmärrystä ja tukea, joka yllättäen sisälsi myös monia hoitotyön elementtejä. Tosin tuki ja ymmärrys saattoi myös jäädä saamatta. Poliisin antama konkreettinen apu muodostui pitkälti poliisin perustehtäviin kuuluvista toimista. Konkreettinen apu jäi tyydyttämättä silloin, kun poliisin toiminta oli koettu hitaaksi tai poliisin suhtautumistapa välinpitämättömäksi tai jos rikoksen uhria ei ohjattu kriisiavun piiriin.

Vakuutusyhtiö

Tutkimustulosten mukaan vakuutusyhtiön rooli auttajana oli vähäisin, ainoastaan konkreettisen avun kohdalla vakuutusyhtiön antama apu oli monimuotoista, mutta liittyen lähinnä vakuutuskorvauksiin. Tämä selittynee sillä, että vakuutusyhtiön kohdalla vakuutuskorvausten maksaminen liittyy oleellisesti vakuutusyhtiön perustehtävään. Tyydyttämättömyyden avun saantiin näyttäytyi tässä kohtaan lähinnä tyytymättömyytenä vakuutuskorvauksiin. Neuvojen ja ohjeiden suhteen olisi voinut olettaa, että vakuutusyhtiö antaisi erilaisia neuvoja ja ohjeita esimerkiksi vakuutuskorvauksiin hakemiseen liittyen. Tämän tutkimuksen mukaan näin ei ollut, tutkittavat eivät maininneet lainkaan tällaisesta avun tarpeesta. Ymmärrys ja tuki oli ymmärretty pelkästään kielteisesti sen suhteen, että vakuutusvirkaileijan empaattiseksi tarkoitettu suhtautuminen rikoksen uhrin näkökulmasta oli ollut epäaidon tuntuista. Toisaalta ymmärryksen ja tuen antaminen ei välttämättä ole vakuutusyhtiön perustehtävään kuuluvaa, mutta ehkäpä ymmärrys ja tuki voisi tällaisessa asiakassuhteessa tarkoittaa aitouden välittämistä vuorovaikutussuhteessa. Näyttäytyi myös se, että autetuksi tulemisen kokemukseen vaikuttaa se, että menetetty omaisuus voi olla tunnearvoltaan korvaamatonta. Tällöin saaduista korvauksista huolimatta päällimmäiseksi tunteeksi voi jäädä se, ettei ole tullut autetuksi vakuutusyhtiön taholta.

Kriisiapu

Kriisiavun osuus näyttäytyi hoitotyön näkökulmasta joiltakin osin yllättävällä tavalla. Ymmärrys ja tuki näyttäytyivät huolehtimisena ja kuuntelemisena, jotka ovatkin hoitotyön oleellisia elementtejä. Yllättävää on se, että tutkimuksessa ei noussut muita ymmärryksen ja tuen sisältöjä. Yllättävää oli myös se, etteivät tutkittavat olleet saaneet minkäänlaisia ohjeita ja neuvoja kriisiavun taholta eli kohtaamiltaan sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisilta. Miksi näin? Ehkäpä hoitotyöntekijät

eivät olleet mieltäneet asuntomurtokokemusta mahdollisena traumaattisena tapahtumana sen kokeneelle ja siksi neuvonta sekä ohjaus tarvittavan avun piiriin jäivät uupumaan. Tämän lisäksi ammattilaiset olivat vähätelleet asuntomurtotapahtumaa, eivätkä he olleet huolehtineet rikoksen uhrista. Tällaiset tulokset ihmetyttävät ottaen huomioon, että kriisiavun antajina ovat olleet pääsääntöisesti hoitotyön ammattilaiset. Esimerkiksi poliisilta saatu ymmärrys ja tuki näyttäytyi tässä tutkimuksessa monipuolisempana. Poliisi oli käyttänyt hoitotyölle tyypillisiä auttamisen muotoja kuten muassa uskonut tutkittavan tarinaa, rauhoitellut ja ymmärtänyt tämän tunnetilaa. Mistä tämä voi johtua? Ehkäpä asuntomurron kohdannut rikoksen uhri odottaakin enemmän tulevansa autetuksi poliisin taholta kuin terveys- ja sosiaalitoimen taholta, ja siksi tutkittavat ovat kuvanneet enemmän poliisin taholta saatua apua. Lisäksi jokainen tutkittava oli asioinut rikostutkintaprosessin aikana poliisin kanssa, mutta vain osa oli hakeutunut kriisiavun piiriin. Konkreettisen avun suhteen tutkimustulokset olivat samansuuntaiset kuin edellä. Mikäli rikoksen uhri ei tullut autetuksi, saattoi se liittyä siihen, ettei tältä kysytty edes avun tarvetta tai ammattiauttaja oli arvioinut asiakkaan puolesta, ettei avuntarvetta ole. Aina ei myöskään paikkakunnalla ollut rikoksen uhreille suunnattua palvelua saatavilla. On ymmärrettävää, ettei koe saavansa konkreettista apua, jos avuntarpeesta ei edes kysytä tai sitä ei ole saatavilla. Toisaalta voi olla, että traumaattisen tapahtuman kokenut ja avun tarpeessa oleva ihminen on akuutissa kriisissä ja siksi ehkä altis kokemaan negatiivisesti vuorovaikutuksen auttajan kanssa, vaikka tämän tarkoituksena olisi ollut auttaa ja tukea. Joka tapauksessa tällöin korostuu ammattiaavun ja viranomaisten oma-aloitteinen osuus auttamistyössä esimerkiksi asiakkaaseen aktiivisesti yhteyttä ottamalla, apua ja tukea tarjoamalla sekä ohjaamalla rikoksen uhrin heille kohdennettujen ja muiden tarvittavien palvelujen piiriin.

Lähiverkosto

Lähiverkoston asema asuntomurron kokeneen rikoksen uhrin auttajana on osittain erityinen ja erilainen kuin muiden auttajatahojen. Tämä tulos on samansuuntainen aiemman tutkimustiedon kanssa (esim. Denkers 1999; Harjajärvi ym. 2007). Erityisyys tässä tutkimuksessa tarkoittaa muun muassa sitä, että muut auttajatahot ovat ammattinsa puolesta auttajia. Kun taas osa lähiverkostosta on rikoksen uhrin läheisiä ja näin ollen todennäköisesti kanssakäymisessä rikoksen uhrin kanssa nyt, mutta myös tulevaisuudessa traumaattisen kriisin ja akuutin avuntarpeen ohimientyä. Lähiverkosto oli poliisin lisäksi ohjeita ja neuvoja antava taho, kun taas tietojen antamisessa lähiverkosto ei näyttäytynyt lainkaan auttavana tahona. Toisin sanoen tiedonantajat eivät olleet saaneet tietoja lähiverkostolta. Ymmärryksen ja tuen antajana lähiverkoston roolissa näyttää

korostuvan henkisen tuen ja avun antaminen, oikea-aikaisesti tuen antaminen sekä kuuntelijana olemisen rooli. Tämän kaltaisella avun kuvaamisella saattaa olla yhteys siihen, että avun antaja on läheinen ja on ollut ja tulee olemaan tulevaisuudessakin läheisensä rinnalla kulkija. Tilanteessa, joissa tutkittava ei tullut lähiverkoston taholta autetuksi, näyttäytyi se, ettei tiedonantajalla ollut läheistä ihmisistä koostuvaa verkostoa tai se, että läheinen oli suhtautunut kielteisesti autettavaan. Tällöin voi todennäköisesti korostua muiden, virallisten auttavien tahojen rooli auttajana. Siitä huolimatta lähiverkostolla näyttää olevan merkittävä rooli etenkin konkreettisen avun antajana. Lähiverkosto auttoi monella erilaisella tavalla, esimerkiksi antamalla siivous- tai korjausapua murron jälkeen.

Rikoksen uhrin kokemuksiin liittyvää hoitotieteellistä tutkimusta ei ole aiemmin tehty. Osittain siksi tässä hoitotieteen alaan kuuluvassa tutkimuksessa on voitu käyttää hyväksi vain vähän hoitotieteellistä tutkimustietoa. Kuitenkin rikoksen uhrien kokemuksiin liittyvä hoitotieteellistä tutkimusta on perusteltua tehdä. Hoitotyössä kohdataan ihmisiä, jotka hakevat apua johonkin terveydelliseen ongelmaansa, mutta jotka voivat olla myös rikoksen uhreja, joiden uhrikokemusten haitalliset seuraukset vaikuttavat edelleen nykytilanteeseen ja hyvinvointiin. Tämän tutkimuksen merkitys hoitotyölle voisi olla se, että hoitotyössä lisääntyä tietämys siitä, miten auttaa rikoksen uhriksi joutunutta ihmistä. Tämän tutkimuksen tulosten merkitys hoitotyölle voisi olla myös asuntomurtorikoksen kohteeksi joutumisen ymmärtäminen traumaattisena kokemuksena ja rikoksen uhrin tarpeenmukaisen ja parhaan mahdollisen auttamisen kirkastuminen. Erityisesti kriisiavun ja lähiverkoston auttamismuodot voisivat olla hyödyllisiä hoitotyön laadun kehittämisessä. Tämä tutkimus on alku hoitotieteelliselle uhritutkimukselle. Tässä pohdintaosuudessa olen esittänyt joitakin kysymyksiä ja ongelmakohtia, joita voisi tutkia tarkemmin, jotta niin asuntomurron kokeneet kuin yleensäkin rikoksen uhrit tulisivat autetuksi parhaalla mahdollisella tavalla myös hoitotyön tehtäväalueilla.

LÄHTEET

Alasuutari, P. 1994. Laadullinen tutkimus. Vastapaino. Tampere.

Aromaa, K & Heiskanen, M. 2000. Suomalaisten rikosriskit 2000. Kansainvälisen rikosuhritutkimuksen Suomea koskevia tuloksia. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimustiedonantoja 49. Helsinki.

Carlson, E B & Dutton, M A. 2003. Assessing Experiences and Responses of Crime Victims. Journal on Traumatic Stress. 2003 16(2), 133 - 148.

Cullberg, J. 1973. Psykykinen trauma. Kriisiteoriasta ja kriisipsykoterapiasta. A-klinikkasäätiön julkaisu No 5. Hämeenlinna.

Denkers, A. 1999. Factors affecting Support After Criminal Victimization: Needed and Received Support from the Partner, Social Network, and Distant Support Providers. The Journal of Social Psychology, 139(2), 191 - 201.

Eskola, J & Suoranta, J. 2001. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. 5.painos. Vastapaino. Tampere.

Hakamo, T, Sirén, R & Heiskanen, M. 2006. Kotitalouksiin kohdistuneet omaisuusrikokset 2003. Väestöhaastatteluihin perustuva selvitys varkausrikosten, vahingontekojen ja muiden omaisuusrikosten kohteeksi joutumisesta. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen verkkojulkaisuja 4. Helsinki. <<http://www.optula.om.fi/37610.htm>>

Harjajärvi, M, Kiiikkala, I & Pirkola, S. 2007. Puolitoista vuotta tsunamin jälkeen. Aasian luonnonkatastrofin seuraamusten psykososiaalinen hoito Suomessa. Stakes. Helsinki.

Heiskanen, M, Aromaa, K, Niemi, H & Sirén, R. 2000. Tapaturmat, väkivalta, rikollisuuden pelko. Väestöhaastatteluja 1980 – 1997. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen julkaisuja 171. Helsinki.

Heiskanen, M, Sirén, R & Aromaa, K. 2004. Suomalaisten turvallisuus 2003. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimustiedonantoja 58. Poliisiammattikorkeakoulun tiedotteita 29. Helsinki. <<http://www.optula.om.fi/24727.htm>>

Heiskanen, M, Sirén, R & Tallberg, T. 2001. Kotitaloudet omaisuusrikosten kohteena. Haastattelututkimuksen tuloksia kotitalouksien omaisuuteen kohdistuneista varkauksista ja vahingonteoista vuodelta 1997. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimustiedonantoja 52. Helsinki.

Heiskanen, M, Sirén, R & Roivainen, O. 2003. Rikollisuus kunnissa. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen julkaisuja 203. Poliisiammattikorkeakoulun tutkimuksia 16. Helsinki.

Hentinen, M & Kyngäs, H. 1998. Factors Associated with the adaptation of parents with a cronicly ill child. Journal of Clinical Nursing 7, 316 - 324.

Kaunonen, M. 2000. Support for a family in Grief. Acta Universitatis Tamperensis 731. University of Tampere. Tampere.

- Koskinen, P. 2002. Uhrityede eli viktinologia. Teoksessa: Kjällman, P. (toim.). 2002. Rikoksella loukattu. Rikoksen uhrin käsikirja. Suomen Mielenterveysseura. Helsinki.
- Koivula, M. 2002. Ohitusleikkauspotilaiden pelot, ahdistuneisuus ja sosiaalinen tuki. Acta Universitatis Tamperensis 183. Tampereen yliopisto. Tampere.
- Koivisto, K. 2003. Koettu hallitsematon minuu psykoottisen potilaan hoitotyön lähtökohdaksi. Hoitotieteen ja terveyshallinnon laitos. Psykiatrian klinikka. Oulun yliopisto. Oulu.
<<http://herkules oulu.fi/isbn951427007X/html/index.html>>
- Kumpulainen, R. 2006. Konginkankaan suuronnettomuus. Tapaustutkimus psykososiaalisten tukipalveluiden toimivuudesta. Sosiaali- ja terveysturvan selosteita 50/2006. Helsinki.
<[http://www.kela.fi/in/internet/liite.nsf/NET/170206094340EK/\\$File/Sel50netti.pdf?OpenElement](http://www.kela.fi/in/internet/liite.nsf/NET/170206094340EK/$File/Sel50netti.pdf?OpenElement)>
- Kyngäs, H & Vanhanen, L. 1999. Sisällön analyysi. Hoitotiede 11(1), 3 - 12.
- Laitinen, A & Aromaa, K. 1994. Näkökulmia rikollisuuteen. 3. painos. Tammer-Paino Oy. Tampere.
- Latvala, E & Vanhanen-Nuutinen, L. 2001. Laadullisen hoitotieteellisen tutkimuksen perusprosessi: sisällönanalyysi. Teoksessa: Janhonen, S. & Nikkonen, M. (toim.) 2001. Laadulliset tutkimusmenetelmät hoitotieteessä. WSOY. Helsinki.
- Lindgren, M, Pettersson, K-Å & Hägglund, B. 2001. Brottsoffer – Från teori till praktik. Jure CLN AB. Elanders Gotab 37032. Stockholm.
- Munnukka, T. 1993. Tehtävien hoidosta yksilövastuiseen hoitotyöhön. Acta Universitatis Tamperensis 375. Tampereen yliopisto. Tampere.
- Murtomaa, M, Nauramo, R, Poijula, S, Ponteva, M, Rousu, S & Saari S. 1998. Traumaattisten tilanteiden psykososiaalinen tuki ja palvelut. Sosiaali- ja terveysministeriön monisteita 1998:1. Helsinki.
- Männikkö, T, & Majava, H. 2001. Traumaperäiset stressioireet ja niiden hoito – missä mennään. Suomen lääkärilehti. 23(56), 2533 - 2536.
- Nieminen, H. 1997. Kvalitatiivisen tutkimuksen luotettavuus. Teoksessa: Paunonen, M. & Vehviläinen-Julkunen, K. 1997. Hoitotieteen tutkimusmetodiikka. WSOY. Helsinki.
- Pojula, S. 2004. Myyrmannin räjähdys. Uhrien ja omaisten psyykinen selviytyminen ja hoidon merkitys. Sosiaali- ja terveysministeriön monisteita 2004:13. Helsinki.
- Ponteva, M. 1995. Traumaperäinen stressihäiriö. Lääketieteellinen aikakauskirja nro 9. Duodecim, 111, 875 - 882.
- Rikosuhripäivystys. Organisaatio.
<<http://www.rikosuhripaivystys.fi/main.site?action=siteupdate/view&id=10>> 7.3.2007.

Rikosuhripäivystys. Tilastot.

<<http://www.rikosuhripaivystys.fi/main.site?action=siteupdate/view&id=51>> 7.3.2007.

Ruishalme, O & Saaristo, L. 2007. Elämä satuttaa. Kriisit ja niistä selviytyminen. Kustannusosakeyhtiö Tammi. Helsinki.

Saari, S. 2000. Kuin salama kirkkaalta taivaalta. Kriisit ja niistä selviytyminen. Kustannusosakeyhtiö Otava. Helsinki.

Tarkka, M-T. 1996. Äitiys ja sosiaalinen tuki. Ensisynnyttäjän selviytyminen äitiyden varhaisvaiheessa. Acta Universitatis Tamperensis 518. Tampereen yliopisto. Tampere.

Tuomi, J & Sarajärvi, A. 2003. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 1.–2. painos. Kustannusosakeyhtiö Tammi. Helsinki.

Thoits, P A. 1985. Social Support and Psychosocial wellbeing: Theoretical possibilities. In Social Support: Theory, Research and Applications. IG Sarason and BR Sarason. Martinus Nijhoff Publishers. Boston.

Tuorila, H. 2000. Apua uhrien ehdoilla. Tutkimus Suomen Rikosuhripäivystyksen vaikuttavuudesta. STAKES. Raportteja 256. Helsinki.

Tuorila, H & Siltaniemi, A. 1999. Unohdettu rikoksen uhri? Tutkimus Rikosuhripäivystyksestä Suomessa. STAKES. Raportteja 244. Helsinki.

Varto, J. 1992. Laadullisen tutkimuksen metodologia. Hygieia. Kirjayhtymä. Helsinki.

Winkel, F W & Vrij, A. 1993. Facilitating Problem- and Emotion-Focused Coping in Victim of Burglary: Evaluating a Police Crisis Intervention Program. Journal of Community Psychology, 31.

Victim Support. 2007. Investigating the practical support needs of burglary victims.

<www.victimsupport.org.uk/vs_engalnd_wales/about_us/publications/burglary_research/investigating_practical_needs.pdf>

Virta, L. 2006. Neuvojen ja tuen tarve asuntomurron jälkeen ja niiden saanti poliisilta. Pro gradu. Turun yliopisto. Poliisin ylijohdon julkaisusarja 14. Helsinki.

<[http://www.poliisi.fi/intermin/biblio.nsf/A7505454891E0162C225724A0034DCD6/\\$file/14-2006.pdf](http://www.poliisi.fi/intermin/biblio.nsf/A7505454891E0162C225724A0034DCD6/$file/14-2006.pdf)>

Väisänen, L & Karttunen, M-L. 2007. Traumaattiset kriisit ja niiden hoito.

Therapia Fennica.fi verkkosivusto. Kandidaattikustannus Oy.

<http://www.therapiafennica.fi/wiki/index.php?title=Traumaattiset_kriisit_ja_niiden_hoito>
9.3.2007

Viranomaislähteet

Euroopan neuvoston suositus nro R (85) 11

Euroopan unionin neuvosto. 2001. Neuvoston puitepätös.

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/fi/oj/2001/l_082/l_08220010322fi00010004.pdf>

Euroopan yhteisöjen komissio. 2001. Vihreä kirja. Rikoksen uhreille maksettavat korvaukset.

KOM(2001)536lopullinen. <[http://eur-](http://eur-lex.europa.eu/Notice.do?val=256602:cs&lang=fi&list=269085:cs,256602:cs,259768:cs,258874:cs,256933:cs,240510:cs,335644:cs,234894:cs,&pos=2&page=3&nbl=28&pgs=10&hwords=rikos~uhri~&checktexte=checkbox&visu=#texte)

[lex.europa.eu/Notice.do?val=256602:cs&lang=fi&list=269085:cs,256602:cs,259768:cs,258874:cs,256933:cs,240510:cs,335644:cs,234894:cs,&pos=2&page=3&nbl=28&pgs=10&hwords=rikos~uhri~&checktexte=checkbox&visu=#texte](http://eur-lex.europa.eu/Notice.do?val=256602:cs&lang=fi&list=269085:cs,256602:cs,259768:cs,258874:cs,256933:cs,240510:cs,335644:cs,234894:cs,&pos=2&page=3&nbl=28&pgs=10&hwords=rikos~uhri~&checktexte=checkbox&visu=#texte)>

Valtioneuvoston kanslia. Pääministeri Matti Vanhasen hallitusohjelma 24.6.2003.

<<http://www.netra.fi/nc/doc/download.asp?id=Hallitusohjelma%2C%20Vanhasen;2855;%7BE6FD9CD5-D83E-40B2-AF09-F9103BE03ABC%7D>>

Rikosuhritoimikunta. 2001. <<http://www.om.fi/uploads/6je34ot97rnmq.pdf>>

Sisäasianministeriö. 2004. Arjen turvaa. Sisäisen turvallisuuden ohjelma. Sisäasiainministeriön julkaisuja 44/2004. Helsinki.

<[http://www.intermin.fi/intermin/biblio.nsf/6999D85A980CD058C2256F180034DCC8/\\$file/442004.pdf](http://www.intermin.fi/intermin/biblio.nsf/6999D85A980CD058C2256F180034DCC8/$file/442004.pdf)>

United Nations.1985. Declaration on Basic Principles of Justice for Victims of Crime and Abuse of Power. General Assembly. A/RES/40/34.

<<http://www.un.org/documents/ga/res/40/a40r034.htm>>

Säädökset

Rikoslaki (769/1990) 28. luku varkaudesta, kavalluksesta ja luvattomasta käytöstä 1. ja 2. §

<<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1990/19900769>>

Onko kotiisi murtauduttu?

Toivon kirjoitelmaa Sinulta, jonka kotiin on tehty asuntomurto. Teen pro gradu – tutkielmaa Tampereen yliopiston hoitotieteen laitokselle siitä, miten rikoksen uhri on kokenut kotiinsa tehdyn asuntomurron ja miten hän on kokenut tulleen autetuksi rikosprosessin aikana.

Kuvaile asuntomurtoa ja siitä seurannutta rikosprosessia. Kerro, miten tulit sen aikana autetuksi. Kirjoita kokemuksistasi, tunteistasi ja ajatuksistasi. Miten koit sen, että murto kohdistui kotiisi? Miltä koti tuntui murron jälkeen? Keihin viranomaisiin ja auttaviin tahoihin olit yhteydessä? Minkälaista apua ja tukea sait heiltä rikosprosessin aikana? Minkälaista tukea olisit tarvinnut, mutta et saanut?

Lähetä kirjoitelma osoitteeseen: Tea Mäki, Hoitotieteenlaitos, 33014 Tampereen yliopisto tai sähköpostina tea.maki@uta.fi. Käsittelen kaikki kirjoitelmat luottamuksellisesti. Mahdollista haastattelua varten tarvitsen yhteystietosi, mutta voit kirjoittaa myös nimettömänä. Lisätietoja saat sähköpostitse tai numerosta 050-XXX XXX.

TtM-opiskelija Tea Mäki, Tampereen yliopisto

LEHTI-ILMOITUS

Onko kotiisi murtauduttu?

Toivon kirjoitelmaa Sinulta, jonka kotiin on tehty asuntomurto. Teen pro gradu – tutkielmaa Tampereen yliopiston hoitotieteen laitokselle siitä, miten rikoksen uhri on kokenut kotiinsa tehdyn asuntomurron ja miten hän on kokenut tulleen autetuksi rikosprosessin aikana.

Kuvaile asuntomurtoa ja siitä seurannutta rikosprosessia. Kerro, miten tulit sen aikana autetuksi. Kirjoita kokemuksistasi, tunteistasi ja ajatuksistasi. Miten koit sen, että murto kohdistui kotiisi? Miltä koti tuntui murron jälkeen? Keihin viranomaisiin ja auttaviin tahoihin olit yhteydessä? Minkälaista apua ja tukea sait heiltä rikosprosessin aikana? Minkälaista tukea olisit tarvinnut, mutta et saanut?

Lähetä kirjoitelma osoitteeseen: TtM-opiskelija Tea Mäki, Hoitotieteen laitos, 33014 Tampereen yliopisto tai sähköpostina tea.maki@uta.fi. Käsittelen kirjoitelmat luottamuksellisesti. Mahdollista haastattelua varten tarvitsen yhteystietosi, mutta voit kirjoittaa myös nimettömänä. Lisätietoja saat sähköpostitse tai numerosta 050-xxx xxxx.

TtM-opiskelija Tea Mäki, Tampereen yliopisto

SUOSTUMUSASIAKIRJA

Tutkimuksen nimi: **Asuntomurto ja rikosprosessin aikana autetuksi tuleminen rikoksen uhrin kokemana**

Teen pro gradu – tutkielmaa Tampereen yliopiston hoitotieteen laitokselle. Tutkimuksen aiheena ovat rikoksen uhrin kokemukset siitä, että hänen kotiinsa on tehty asuntomurto ja siitä, miten rikoksen uhri on kokenut tulleen autetuksi rikosprosessin aikana. Tutkielmaani ohjaa THT Heli Laijärvi.

Osallistuminen tutkimukseen on vapaaehtoista ja sen voi keskeyttää halutessaan. Tutkimusaineistoa käytetään ainoastaan tässä pro gradu- tutkielmassa. Haastatteluun osallistuvien henkilötietoja tai muita saatuja tietoja ei anneta ulkopuolisille. Tutkimustuloksista ei tiedonantajien henkilöllisyyttä voida tunnistaa.

Tea Mäki
hoitotieteen opiskelija

SUOSTUMUS TIEDONANTAJAKSI

Osallistun vapaaehtoisesti tähän kotimurtokokemuksia kartoittavaan tutkimukseen.

Tiedonantaja _____

Nimenselvennys _____

Päiväys _____

1. TUTKIELMASTA

Tässä pro gradu – tutkielmassa on tarkoituksena saada tietoa kotimurron kohteeksi joutuneiden rikosten uhrien kokemuksista, jotka liittyvät siihen, että omaan kotiin (huvilaan) on murtauduttu ja siitä, miten on kokenut tulleen autetuksi viranomaisten taholta (esim. poliisi, vakuutusyhtiö, syyttäjävirsto, käräjäoikeus) ja miten on kokenut tulleen autetuksi esim. tapahtumaan nostattamien tunteiden käsittelyssä sosiaali- ja terveysterveystoimen sekä mahdollisen muun auttavan tahon taholta. Toiveeni on saada yksityiskohtaista ja rikasta tietoa asuntomurtokokemuksistasi ja rikosprosessin aikana autetuksi tulemisen kokemuksistasi sekä näihin liittyvistä tunteistasi, tuntemuksistasi ja ajatuksistasi sekä sitä, miten tapahtunut on vaikuttanut elämääsi ja elämänlaatuusi. Jokainen kirjoittamasi rivi on tärkeää tietoa tutkimuksen kannalta.

Yllä oli myös suostumuslomake, jonka voit halutessasi palauttaa. Se ei ole kuitenkaan välttämätöntä, sillä tulkiten suostumukseksi myös sen, että lähetät minulle kirjoituksesi postitse/sähköpostitse.

2. TÄRKEÄÄ!!

Se, että aloitat kirjoittamisen kokemuksistasi saattaa tarkoittaa sitä, että kaikki kokemukset ja siihen liittyvät tunteet ponnahtavat ikään kuin uudestaan kirkkaasti mieleesi. Saatat tuntea ahdistusta ja ylipäättään samoja tuntemuksia kuin silloin koti/huvilamurto oli juuri tapahtunut. Jos kirjoittaminen ahdistaa Sinua liikaa, niin jätä se ainakin joksikin aikaa. Voit olla myös minuun yhteydessä, jos haluat keskustella asiasta. Tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista.

3. TUTKIMUKSEEN LIITTYVÄT TEEMA-ALUE

Autetuksi tuleminen rikosprosessin aikana

- Kerro, miten tulit rikosprosessin aikana autetuksi.
- Kerro kokemuksistasi ja tunteistasi liittyen autetuksi tulemiseen.
- Keihin auttaviin tahoihin olit yhteydessä? (esim. sosiaali- ja terveystoimi sekä muut auttavat tahot)
- Minkälaista apua ja tukea sait heiltä rikosprosessin aikana?
- Minkälaista tukea olisit tarvinnut, mutta et saanut?
- Keihin viranomaisiin olit yhteydessä? (esim. poliisi, vakuutusyhtiö, asianajaja, syyttäjävirsto, käräjäoikeus jne.)
- Minkälaista apua ja tukea sait heiltä rikosprosessin aikana?

Suuret kiitokset Sinulle jo etukäteen!
Tea Mäki, TtM-opiskelija

**ASUNTOMURRON KOHTEEKSI JOUTUNEIDEN HENKILÖIDEN AUTTAJATAHOT JA
AUTTAMISEN MUODOT**

